

VSEBINA

- SOVJETSKI ODGOVOR IN KONFERENCA ŠTIRIH
- V MILJSKIH HRIBIH PRETI SLOVENSKEMU NARODU NEVARNOST ASIMILACIJE
- VEČ POZORNOSTI SLOVENSKI KNJIGI
- POGOVORI O JEZIKU IV.
- MATIJA MURKO - 90 LETNIK
- ZDRAVILNO IZ ZEMLJE
- MUSSOLINI - SLUČAJNI ZAPISOVALEC SLOVENSKEGA NAPIŠOV
- ZDRAVILNA RASTLINA - VRBA
- FILATELISTIČNI KATALOGI ITD.

KOLENDAR

19. II. 1922 Začela izhajati v Zagrebu „Borba“ glasilo KPJ
 19. II. 1944 Začetek I. zasedanja SNOS v Črnomlju
 23. II. 1918 Poraz Nemcev pri Pekovu - Nastanek Rdeče armade

KAJ BO TA TEDEN:

17. ob 20. uri na Kontovcu „Umik“ - SNG
 18. - 25. II. Smučarski tečaj na Komni. Vpisovanje v uradu ZDTV, Ul. Machiavelli

RADIO

Važnejše oddaje Radia jugoslovanske cone Trsta

Petek, 16. 2. 1951: 13.15 Poje tenorist Oskar Zornik; Sobota, 17. 2. 1951: 21.00 Večer sobotni večer (slov.); Nedelja, 18. 2. 1951: 17.00 Oddaja za podeželje; Ponedeljek, 19. 2. 1951: 21.00 Večer jugoslovanskih skladateljev; Torek, 20. 2. 1951: 20.00 Simfonični koncert: Vivaldi-Koncert v A-molu, Beethoven: Simfonijski št. 9, Lalo: Španska simfonijska; Sreda, 21. 2. 1951: 18.15 Lvan Beethoven: Violinska sonata št. 9 v A-duru; Četrtek, 22. 2. 1951: 13.15 Poje znani pevci.

Važnejše oddaje Radia Test II

Petek, 16. 2. 1951: 20.30 Tržaški kulturni razgledi 21.00 Mojstri besede; Sobota, 17. 2. 1951: 21.00 Sobotni večer: Iz starih časov — veselil prizor; Nedelja, 18. 2. 1951: 9.00 Kmetijska oddaja; 18.30 Oddaja za najmlajše: Triglavsko bajka; Ponedeljek, 19. 2. 1951: 18.15 Čajkovski: Koncert št. 11 v b molu, op. 23; 22.15 Bach: Brandenburški koncert št. 5; Torek, 20. 2. 1951: 13.00 Glasba po željah; 21.00 Vzori mladini: Valentin Vodnik; Sreda, 21. 2. 1951: 13.30 Ravel: Španska rapsodija; 19.00 Zdravniški vedež; 20.00 Evropski koncert; 21.00 Vokalni kvartet „Veseli bratci“; Četrtek, 22. 2. 1951: 18.15 Glasbeno predavanje; 19.00 Slovensčina za Slovence.

UREDNIŠTVO

Trst, Ul. Montecchi 6 - II. Telefon števil. 95.823
 Rokopise pošiljati na naslov uredništva. Po uporabi se rokopisi, razen na izrecno željo, ne vračajo

UPRAVA

listov Založništva tržaškega tiska, Trst, Ulica sv. Frančiška števil. 20; Telefon števil. 73.38. Vse dopise administrativnega značaja je treba pošiljati na upravo

NAROČNINA

Za STO in Italijo pri upravi v Trstu Ul. sv. Frančiška 20, za cono B pri Centru tiska v Kopru. Za Jugoslavijo pri ADIT v Ljubljani, Tyrševa 34 ali na čekovni račun pri Komunalni banki, n. 6 - 1 - 90332 - 7. Cena lir 20. - din 10. - v Jugoslaviji (Mesečna naročnina za Jugoslavijo din 40.) - in din 8. - v coni B.

Poznaš samoga sebe? O tem se boš preprčal, čim boš odkril v sebi več napak, kot so ti jih našli drugi. (Fr. Hebbel)

Odgovorni urednik: FRANC RAUS

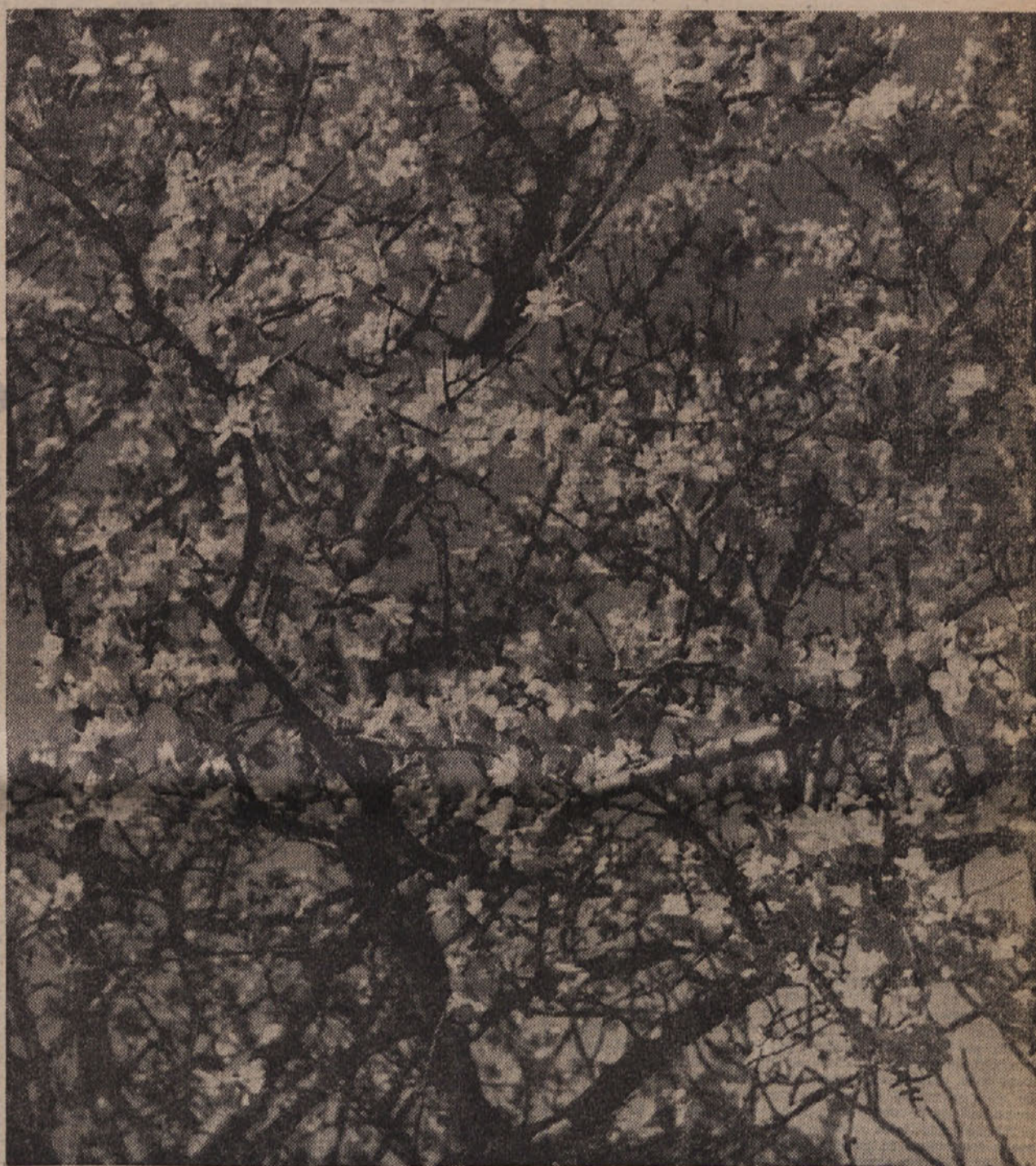
Tiska z dovoljenjem AIS
 Tržaški tiskarski zavod v Trstu, Ul. Montecchi 6

LJUDSKI TEDNIK

ŠT. 252 LETO 5.

TRST, 16. FEBRUARJA 1951

CENA 20 LIR

Prvo cvetje

Za resničen mir...

Pa ne samo korejsko ljudstvo tudi ves ostali svet bo živel v negotovosti, dokler bo obstajala politika blokov, ki nujno vodijo h konfliktu. Tega se posebno zaveda Jugoslavija, ki je po svojem predstavniku v OZN dr. Bartou znova izjavila, da nasprotuje vsem blokom ali paktom več držav, ker smatra, da mora in mora OZN nuditi garancijo za vse. Jugoslavija nudi roko miru vsem, predvsem svojim sosedom, s katerimi je pripravljena skleniti nenapadalne pogodbe, vendar je razumljivo, da izvaja gotove varnostne ukrepe sprčo sovjetskih agresivnih težnj proti njej. V ta okvir spada tudi pomoč, ki jo zadnje čase prejema. Svet vse bolj spoznava, da bi vsakršen napad na Jugoslavijo s strani ZSSR pomenil začetek nove svetovne vojne in je le-ta pripisati, da so glasovi za še večjo podporo Jugoslaviji v svetu vedno močnejši (Eden-Perkins).

Sestanek Francija-Italija in nov mrzel tuš iredentizma

Sestanek francoskega ministrskega predsednika Plevana in zunanjega ministra Schumana z italijanskim ministrskim predsednikom De Gasperi in zunanjim ministrom Storzom ter bodoči Plevanovi sestanki s predstavniki Beneluxa in V. Britanije dokazujejo, da se je Plevan vrnil iz Washingtona z navodili, da je treba v Evropi kar najhitreje uvrstiti organizacijsko in politično enotnost držav atlantskega pakta. Dejstvo je namreč, da med državami atlantskega pakta obstajajo nekatera nasprotja v glavnem ekonomskega značaja kakor tudi nenačaka stališča do Nemčije. Da je bil sestanek med predstavnikoma Francije in Italije prvi v vrsti teh sestankov, je pripisati prav gotovo dejstvu, da so obstoječa nasprotja najbolj akutna prav med Francijo in Italijo. Ali so bila ta nasprotja v teku tega sestanka izglajena? Uradno poročilo pravi, da so bila, čeprav v nekaterih najvažnejših vprašanjih širšega značaja ni točno rečeno kako. Ostalo je odprto vprašanje revizije italijanske mirovne pogodbe, ki je eni mogoče izvesti z enostransko akcijo. To velja tudi za Tržaško vprašanje, o katerem je bil posebno prevlečen francoski zunanji minister Schuman, katerega izmikajoče izjave italijanski iredentisti (posebe tržaški) požirajo kot grenko pilulo. Tudi glede Nemčije so pomisleki ostali, predvsem pri Francozih, ki se za-

De Gasperi

Schuman

Plevan

Storza

vedajo pomena premoči nemške industrije kakor tudi nevarnosti obnove nemškega militarizma. Zdi se, da prihaja nemirno ljubno sovjetsko stališče do nemškega vprašanja Francozom kar prav, ker imajo tako vsaj izgovor za cicanje v tem vprašanju. V vseh ostalih vprašanjih je bil sporazum med Francozi in Italijani lažji, posebno glede oboroževanja, o katerem je v teku prav sedaj debata v rimskem parlamentu. Italijanskim kominformistom to seveda ne gre v račun in poslanec Longo je dejal, da zadnji politični dogodki ne opravičujejo politike oboroževanja. Ni težko uganiti, kam pes tace molli...

Gor in dol po Koreji in nova prizadevanja azijskih držav

Kaže, da je tudi v Koreji nastopila nova faza v razvoju na bojišču. Najnovejši napad kitajskih čet in proboj ameriške fronte na srednjem področju 38. vzporednika potrjuje mnenje, da je bilo napredovanje ameriških oddelkov v zadnjem času olajšano prav zaradi priprav nasprotnika za izvedbo napada v večjem stilu. Kitajski napad neposredno ogroža strateško središče Wonju, neposredno pa kiln, ki so ga Amerikanci zabili na obeh skrajnih koncih bojišča, tako pri Seulu kakor na vzhodni obali. Nadaljnega razvoja ni mogoče predvidevati, vendar je

ODMEVI

V Rimu mi-
zlijo, da so
Secchio pokli-
cali v Mo-
skvo, da tam
vrenju med člani partije in v vrstah bivših italijanskih
partizanov, katero je nastalo po izstopu komunističnih
poslanec Cucchija in Magnanija iz partije. Značilno je,
da s Secchijem potuje tudi senator Colombi, sekretar po-
krajinskega komiteta KP za Bolonjo, ki je vodil pre-
iskavo o primeru Cucchija in Magnanija. V Rimu men-
jo, da bo odhod obeh voditeljev v Moskvo povzročil še
večje nezadovoljstvo med člani KPI, ker vidijo v tem
jasen dokaz, da so odgovorni voditelji KPI popolnoma
odvisni od Moskve.

(O položaju v KPI)

Če bi pod-
pisali pogod-
bo o Avstriji
bi se morale
tudi iz Madžarske in Romunije, kjer so po pretvezo, da
jamčijo zvezo z okupacijskimi silami v Avstriji. Oboro-
ževanje Madžarske, Romunije in Bolgarije preko mere,
ki jo določa mirovna pogodba, predstavlja grožnjo za mir.
Ta grožnja je predvsem naperjena proti naši državi. To-
da hkrati je tudi grožnja za mir na splošno. S tega stališča
bi bilo popolnoma nesmiselno, odrediti se oboroževanju
Nemčije in ne preprečiti istočasno oboroževanje
Madžarske, Romunije in Bolgarije, ki je nasprotno mi-
rovni pogodbi in ograža mir. Če pride do konference štirih
in če hoče ta konferenca uspešno reševati nemško
vprašanje, mora najprej rešiti vprašanje oboroževanja
omenjenih držav, kar je pogoj za minimum varnosti.

(O nalogah konference štirih)

V najslab-
šem primeru
hočejo Ame-
ričani spre-
šili o dnevnem redu glavne konference in jo tako prepre-
čili. Zato moramo jasno oceniti ta maneuver in tudi razu-
meti, da ga lahko preprečimo. Z množično opozicijo fran-
coskega ljudstva proti oborožitvi Nemčije lahko prisilimo
imperialiste k konstruktivnim pogajanjem. Mi imamo
dovolj moči, da nagremo tehtnico v prid miru. Francija
ni sama. Če takoj poveljemo, da ne bomo trpeli tega polo-
žaja, bomo ugnali hujskate, ki so že itak v defenzivi in
morajo zakrinkavati svoje spletke.

(O konferenci štirih)

Hoverjeva
kritika vse-
buje del
resnice in bo
javnem mnenju. Res je namreč, da določa proračun ZDA
za oborožitev bajno vsoto in je tudi res, da se bodo v
teh pogojih ugodne življenjske razmere ameriških družin
vedo poslabšale. Res je tudi, da osem ali deset ameriških
divizij ne spremeni na odločen način odnosa sil. Res
pa je tudi, da Hoover razume nekatere potankosti, ne
razume pa bistva tragičnega vprašanja. V tem pogledu
je popolnoma sporazumen s Trumanom: tudi on je za
trgovratno borbo proti komunizmu.

(O Hooverjevih točkah)

Zahodne
države bi mo-
rale sprejeti
povzročila
resnice in bo
javnem mnenju. Res je namreč, da določa proračun ZDA
za oborožitev bajno vsoto in je tudi res, da se bodo v
teh pogojih ugodne življenjske razmere ameriških družin
vedo poslabšale. Res je tudi, da osem ali deset ameriških
divizij ne spremeni na odločen način odnosa sil. Res
pa je tudi, da Hoover razume nekatere potankosti, ne
razume pa bistva tragičnega vprašanja. V tem pogledu
je popolnoma sporazumen s Trumanom: tudi on je za
trgovratno borbo proti komunizmu.

(O Hooverjevih točkah)

Kar začnimo takoj z urejevanjem zasebnih čet, da
bodo enako močne v vzhodni in zahodni Nemčiji. Če so-
vjeli, kot trdijo, res ne ogrožajo nikogar, naj zmanjšajo
svoje ogromne zasebne armade v Nemčiji? In sporazum
o tej točki bi bil vezan še na razpravljanje o številni
moči podložniških armad v vzhodni Evropi. To je zadeva,
ki spada v pristojnost sveta zunanjih ministrov strogo po
določilih Potsdamskega sporazuma.

(O nužnosti konference štirih)

Pretekli te-
den so posku-
si z različni
novim fran-
jevih preizkusnih področjih presenetljivo pokazali ne sa-
mo evropsko vojaško iznajdljivost, temveč tudi sodelo-
vanje na vseh področjih. Kadar govorimo o evropskem
prispevku k skupni obrambi, vse preradi mislimo samo
na vojake, prezremo pa važno dejstvo, ki ga je poudaril
general Eisenhower v svojem poročilu ameriškega kon-
gresu, da ima namreč Evropa največ strokovnih delavcev
na svetu in tolikšno industrijsko moč, da je prva za
ameriško in da so precej evropske industrijske zmogljivi-
vosti že usmerili v vojno industrijo.

(O evropskem vojnem potencialu)

Sovjetske
diplomatske
note so obi-
čajno sestav-
jeno grenko zdravilo s tenko plastjo sladkorja.

Zdi se, da sovjetska nota z vsemi svojimi omejitvami
odpira pot za predhodno konferenco, ki naj pripravi de-
lovni načrt za sestanek zunanjih ministrov. Res je, da
Moskva še vedno poudarja, da predstavniki na priprav-
ljani konferenci ne smejo razpravljati o bistvu katerega
koli vprašanja, temveč samo o tem, če naj določeni pro-
blem pride na dnevni red glavne konference. Toda
zahodne države nimajo nobenega tehtnega vzroka, da bi
se spuščale v besedno igro o tem, kajti v preteklosti so
sovjeti skoraj vedno pri razgovorih o postopku tudi javno
in na dolgo razpravljali o vsebini.

(O predlogu za sestanek štirih)

POLITIČNI RAZGLEDI SOVIETSKI ODGOVOR in konferenca štirih

Upanje, da bo prišlo do kon-
ference štirih ministrov zua-
nanjih zadev ZDA, Velike Bri-
tanije, Francoske in ZSSR ni
prav nič večje po nedavnem
odgovoru sovjetske vlade na
note zapadnih sil, ki so jih bi-
le te poslale v tej zadevi ZSSR.
Ista sporna vprašanja, o ka-
terih so od vlade ZSSR zahte-
vale pojasnil, so ostala še na-
prej nepojasnjena. Vprašanje
je, ali bo ta nameravana konfe-
renca štirih sestank Sveta
zunanjih ministrov kot orga-
na, katerega so ustanovili s
Potsdamskim sporazumom, ali
pa le običajen sestanek mini-
strov zunanjih zadev štirih veli-
kih sil? Ali bodo na tej konfe-
renci obravnavali samo vpraša-
nja remilitarizacije Nemčije ka-
kor želi ZSSR, ali pa vsa
vprašanja, katera so vzrok da-
našnje mednarodne napetosti,
kakor so zahtevali v svojih no-
tah zapadni zavezniki? Ali bo
predhodni sestanki namestni-
kov ministrov zunanjih zadev,
kateri nimajo še točno označe-
nih pooblastil, o čem naj skie-
pajo prinesel stvarno koristne
rešitve glede na določitev
dnevnega reda glavne konfe-
rence in reda po katerem se
bodo razgovarjali o vprašanjih
tega dnevnega reda? Vsa ta
vprašanja so zaradi nejasno
formuliranega sovjetskega stališča
še vedno brez jasne-
ga in določenega odgovora.

Iz odgovora vlade ZSSR na
zadnje note zapadnih sil, smo
lahko ugotovili, da so moskov-
ski politiki na stališču, da se
na nameravani konferenci štirih
lahko govori tudi še o
drugih vprašanjih, razen o
vprašanju remilitarizacije
Nemčije, toda le pod pogojem,
da obravnava ta vprašanja
Svet ministrov zunanjih zadev
v taki sestavi, kot jo predvi-
deva Potsdamski sporazum. S
tem nejasnim odgovorom vlade
ZSSR glede na vsebino konfe-
rence ministrov zunanjih za-
dev in njenih nalog se niso
zblizala različna gledanja na
vse zadeve med zapadnimi si-
lami na eni strani in Sovjetsko
zvezo na drugi strani. Vlada
ZSSR se je izognila odgovoru,
ali bi pristala na to, da se po-
leg vprašanja o ponovni obo-
rožitvi Nemčije vnešejo v
dnevni red konference še dru-
ga vprašanja, ki so vzrok da-
našnje zaostritve v mednarod-
nih odnosih. S tem, da se
ZSSR sklicuje na Potsdamski
sporazum in da zahteva, da o-
bravnava druga vprašanja
Svet ministrov zunanjih za-
dev kot organ Potsdamskega
sporazuma, želi ta vlada, da
se obeg teh drugih vpraša-
nj omeji na Nemčijo in na
vprašanja v zvezi z Nemčijo.
Zneno je, da spadajo v področje
Sveta ministrov zunanjih za-
dev izključno le vprašanja do-
govora o miru z Nemčijo in
Japonsko, kot tudi še neka dru-
ga vprašanja, ki so s tem v zve-
zi. Razen tega bi lahko pred-
stavnik ZSSR vedno lahko upo-
rabil veto, če bi konferenca št.

rih imela obeležje sestanka
Sveta ministrov zunanjih zadev.
Iz teh razlogov so seveda
sprejele zapadne sile odgovor
vlade ZSSR precej hladno in
rezervirano. Če lahko sodimo
po izjavah uradnih predstavni-
kov in po odmevih v tisku,
nameravajo vlade ZDA, Velike
Britanije in Francoske zahte-
vatj od Sovjetske zveze še na-
daljna pojasnila o njenem stališ-
ču glede na obdržanje konfe-
rence štirih. Medtem ko imajo
v Franciji in Veliki Britaniji
vtis, da so s sovjetskim odgo-
vorom ostala evrata priprta,
je stališče ZDA mnogo odloče-
nejše. Minister zunanjih zadev
Acheson je izjavil v zvezi s
tem, da je odgovor ZSSR v
glavnem le nov propagandni
manever, kateri ima namen pri-
krivati oboroževanje ZSSR in
njenih satelitov in oboževati
države zapada tega, kar ona de-
la. Dodal je še, da bi moralo
biti vprašanje oborožitve Ma-
džarske, Bolgarske in Romuni-
je s pomočjo Sovjetske zveze
predmet razgovorov konference
štirih, če bo do nje sploh prišlo.

Zemljevid k bojem na Koreji. Seul je trenutno v ameriških rokah, prav tako Wonju. Toda obema grozi neposredna nevarnost zaradi kitajske ofenzive pri Wonuju.

In je še pripomnil, da se oboro-
žene sile ZSSR po drugi sve-
tovni vojni niso zmanjšale, tem-
več, nasprotno, se povečale.
Se vedno je odprto vprašanje,
če bo sploh prišlo do konference
štirih. Vršijo se posvetova-
nja med Londonom, Washingtonom
in Parizom. Domnevaajo,

da bodo zapadni zavezniki po
teh posvetovanjih zahtevali no-
va pojasnila od vlade ZSSR in
da ji bodo verjetno predložili
v glavnih obrisih dnevnih red
konference, o katerem naj bi
se posvetovali zastopniki mini-
strov zunanjih zadev na pred-
hodnem sestanku v Parizu.

Usmiljenje s Korejci

Februarja na Koreji. — Če
bi inštitut Gallup razpisal na
Koreji anketo, da bi vzel
kaj mislijo domačini o do-
godkih na Koreji, je v rjet-
no, da bi mu jih 98,7 odst.
ne vedelo kaj odgovoriti.

Kako bi si mogli Korejci
ustvariti neko trdno mnenje
o vojni deželi, ki s'uzi že pol
stoletja kot preizkusni kamen
najbolj protislavnih poizku-
sov.

Ko so Korejo zasedli Ja-
ponci, so gradili želznice, ce-
ste, tovarne in oskrbeli deže-
lo z najboljšimi solami. Hva-
ležni Korejci so zvesto služili
okupatorju in tvorili naj-
boljše čete v njegovi armadi.
Toda zmaga demokracije je
pokazala, da so se totalitar-
ne in imperialistične metode
preživle in ko ač sta si raz-
delila sovražna brata: na se-
veru Kim Ir Sung, vodja o-
svobodilne vojske, ki je pokli-
cal na pomoč Kitajce in Ru-
se, na jugu pa Syngman
Rhee, ki se je izkrcal v Fuzu-
nu pod am risko zašito.

Stirje veliki se potem niso
mogli zedniti in so razdili
Korejo kar samovoljno ob 38
vzporedniku na dva dela. Kim
Ir Sung je dobil roke, Syng-
man Rhee noge; prav ta o so
napravili, kot bi n. pr. razde-
lili Francijo ob Lyonskem
vzporedniku. Severni Korejci
so mislili, da so se osvobodili.
Južni Korejci pa so se sezna-

nili s sladkostmi zvečnega
gumija, s korupcijo in z za-
padno civilizacijo. Na obeh
straneh pa je polcija skuša-
la nepokorneže seznaniti s
pravim političnim s anjem in
vse zato, da bi bilo na svetu
kar najbolje.

Kim Ir Sung si je hotel zo-
pet pridobiti svoje noge, zato
je vkorakal v Seul in prepri-
čan, da je osvobodil tjo, je po-
strelil vse tiste, ki se niso do-
volj spontano zanj navduša-
vali. Prodiral je do črte Taegu-
Fuzan in zločinsko na-
padel Južne Korejce, da bi
iz njih napravil severnjake,
kajti Syngman ni imel časa
da bi vključil v svojo armado
prostovoljce.

STRELJANJE IN LAMPIJONI

Veter je zapihal drugače.
Južni Korejci, ki jih je pod-
žgal Amerikane so z valji
svoje moči in se vrnili v Seul
kot zmagovalci, da postrelijo
občudovalce Kim Ir Sunga, ki
ni dovolj hitro pobegnil. Se-
vernjaki so se stajali kot led
na soncu, južnjaki pa so se
razležli kot oljnat madež in
si močno op mogli. Mladina
je zahtevala smodnika in ple-
sov, da je lahko obletja uni-
forme z zlatimi in srebrnimi
našivi Syngmana Rhea. Od
Pyong-Yanga do Hurgmana
so plesali in streljali v lampi-

jone v navdušenju nad ana-
rodno enotnostjo.

Nekega lep ga dne pa se je
ponosna stavba z velikim
truščem pod la in p ebivol-
stvo Pyong-Yanga je izved lo,
da je drugi osvobodil no, kaj-
ti po ulicah so voz li ukle-
niene kolaboracioniste.

Nato so v Seulu, ki ga je
bog trikrat blag sl vil in tri-
krat osvobodil, posrel li tiste,
ki so streljali prejšnji večer
in tudi njihove družine in
simpatizerje. T da vse to st e-
ljanje ni imelo mnogo v loka-
in ameriške letalstvo je po-
mnenju S'itu a hot to vs
svet pripraviti do tega, da bi
pomagal pri združitvi Severne
in Južne Koreje in tako je
prišlo do najbolj krvt ga uni-
čevanja, kar ga je kdaj svet
videl.

PRAVLJICA O NAJEMNIKU IN ZAJCU

V eni izmed svojih pravljič
pripravuje La Fontaine
zgodbo o nekem najemniku,
ki je zahteval od sv jega so-
seba — gosp da, naj ubije
svojega zajca, ki mu je hodil
v zelje. Gosp d je priše s
svojimi gosti, p bil zajca, pri
tem pa pop inoma unič i na-
jemnikovo polje. Najemnik je
bil ves čbupan in s je mlil,
da bi bil boljše st rti, da je
pustil zajca, da bi mu v mi-
ru obj dal fižol. Če bi do ri
moralist živel danes, bi za du-
šil naj.mnikov čbup na ta
način, da bi pustil, da je go-
spod p bil najemnika in zg e-
šil zajca ter fa mo požgal.
Tako bi otroci, ki jim hoče-
mo p kazati d bra dela civi-
lizacije in dem kracije, razu-
meli, da iskreni ljudje č sto
z lepimi idejami, v tkimti be-
sedami in dobrimi nameni za-
grejšjo zm te in zlo ine, kaj-
ti če so ZDA in njih postje
OZN interv nirač na vrvi
kakor vitezi s križar kimi
vojnami, je bilo jasno, da se
bo tako vrn šavanje končalo
katastrofalno.

Na 200 km dolgi fronti gori
Koreja vas za vajo, hiša za
hišo.

Videti bi morali junaške
matere, ki z enim otrokom v
naročju, z drug m na hrbtu
brodijo do pr u v vodi in sto-
pajo, ne da bi emagale po
poti, ki jih vodi noravn s
v smrt. Videti bi morali vse
tiste sestradane in razcapane
otroke, kako st gujejo r ke,
da ujamejo bomb nek, ki im
ga vrže kak vojak kakor kost
psu, videti bi morali skljucne
starečke, ki se p t kajo po
snegu in nosijo ranjence, mo-
rali bi videti b azneže, ki so
ušli iz goroče vasi in tedaj res
ne bi vedeli ali pomilovati
ali preklinjati ljudi, ki so iz
slovarka narodov črtali besed-
do usmiljenje.

CHARLES FAVREL

KOMINFORMIADI STRAH PRED „TITOIZMOM“

Kongres tržaskih kominformi-
stov ni prinesel pravzaprav nič
novega. Trajal je tri dni, na
njem so spregovorili morje be-
sed, a končno se je iz vega
tega porodila resolucija, ki je
le ponavljanje oguljenih fraz,
katerih so že sili vsi. Vsi go-
vorniki so v svojih klobasari-
jah poudarili isto stvar: po-
trebno je postriti borbo proti
titoizmu! Torej borbo proti o-
nemu gibanju, ki so ga oni že
zdavnaj pokopali. Zato se ni-
mo prav nič zmotili, ko smo
dejali, da bo ves ta kongres
naperjen proti novi Jugoslaviji
in proti resnično napredne-
mu gibanju pri nas. Vsi ostali
problemi so za kominformiste
postranskega pomena.

Borbo proti „titoizizmu“ so
kot poseben referat poverili
„Slovenec“ Karlu Šiškoviču
(Mitku), ki ni nič povedal. Po-
tvoril je le vsebino tem tov. Dji-
lasa in hotel polemizirati z ju-
goslovanskimi ideologji napred-
nega gibanja, ki so na podlagi
jugoslovanske stvarnosti prišli
do novih izsledkov na poti
gradnje socializma. Učeni in
veliki Šiškovič je hotel dokaza-
ti, da zanj jugoslovanska stvar-
nost nič ne velja in je v ta na-
men tudi pokazal, da zna na

pamet nekaj citatov iz del raz-
nih marksističnih teoretikov.
Priznal je, da so „titledi“ včasih
prehтели kominformiste v o-
brambi slovenskih narodnostnih
prav, kar pa je zanj le de-
magogija. Med prebivalstvom
sje treba mobilizirati sovra-
štvo proti titoizmu, kar pome-
ni, da tega sovraštva ni in ga
je treba umetno ustvarjati in
podpihovati. Bistvo vsega nje-
govega govora pa je ugotovitev,
da je treba okreptiti arevolu-
cionarno borbo proti „titoi-
zmu“, da se jim ne sme pustiti
niti trenutek oddiha kakor
poleti 1948 in da je treba „ti-
toizmu“ osemogoliti življenje
sploh. To se pravi, treba je po-
novno začeti po treh letih s
terorjem. To je pač najboljšje
priznanje poloma njihove poli-
tike.

Veliki Mitko pa se ne zado-
voljuje s tem, da je postal teo-
retik, biti hoče tudi prerok in
pravi: „Prepričani smo, da se
bodo jugoslovanski narodj kma-
lu osvobodili titoističnega in
imperialističnega jarma, pre-
pričani smo, da bomo ta
dan prav kmalu praznovali.
No vsaka tolažba je dobra, saj
je podobno pravdokeval Mala-
lan že pred dvema letoma,

Vidali ni povedal nič novega.
Spomnil se je samo, da morajo
Italijani okreptiti svojo bojevitost
v borbi za nacionalne pravice
Slovencev. Seveda, rečkim
Slovenec, ki mu še sledijo, je
treba vreči nekaj peska v oči.
Povedal je tudi, da se je šle-
vilo članov njegove stranke po
resoluciji potrojilo, kar je
končno malo, ko so izkaznice
povsod na prodaj.

Največji mojster pa je bil
Pajeta. Ta je poveril Sloven-
cem in Hrvatom glavno nalogo
v borbi proti „titoizmu“. Oni so
zanj nacionalna avantgarda
južnih Slovanov in morajo štiti
zgodovinske vrednote juž-
nih Slovanov proti klki izda-
njašev itd. Kakšna čast za Slo-
vence in Hrvatel! Mislite si, ka-
ko je bil Šiškovič ponosen ob
teh besedah! Le škoda, da je
Pajeta svojčas dejal, da se mo-
ra Trst priključiti k Italiji in
da bi bila v tem primeru ona
zgodovinska naloga Slovanov
kaj klavrna.

Destrudi je v organizacijskem
referatu priznal, da med Slo-
vence položaj se ni zadovoljiv,
čprav je stranka dajala veli-
ko pobudo za ustvarjanje slo-
venskih kadrov. Fon je pove-
dal, da pri Sv. Magdaleni se ni
so uspeli razkrinkati vseh tli-
stov, druge zopet tožijo, da
ljudje podcenjujejo titoistične
no nevarnost itd. Skozi ves
kongres se je torej kot rdeča
nit vlekli strah pred titoizi-
zmo,

V MILJSKIH HRIBIH preti slovenstvu nevarnost asimilacije

Miljski hribi so zelo blizu Trsta, avtomobilska zveza z njimi je še precej dobra, vendar so nam skoraj vsem nekaka deveta vas. Ob nedeljah hodimo na izlete na Kras in v Breg, na Miljske hribe pa nihče ne pogleda. In vendar so tudi vasice po Miljskih hribih lepe, lep je razgled in ljudstvo je v glavnem slovensko, čeprav grozi slovenstvu teh krajev nevarnost, da izumre. Naša dolžnost je zato, da posvetimo tem krajem več skrbi in pažnje, da se približamo ljudem, da jim pokažemo, da smo z njimi tesno povezani, da smo en narod. Narodnostni položaj je tod težak, v zadnjem času se je poslabšal predvsem zaradi kominformovske politike, ki odvaja slovenske otroke od slovenskih šol in načrtno širi narodno mlacnost. Toda še je čas, da se to stanje popravi.

Miljski hribi so posejani s hlišami tako, da marsikje niti ne ločijo vasi od vasi. Večja središča so Sv. Barbara, ki se deli na Korošice in Skrajne, Božiči, Hrvatini in Campore. Okoli teh vasi je še mnogo naselij. Hribi se v loku raztezajo okoli Milj, sredi tega loka gre od Milj dolina, na južni strani je koprski zaliv, bolj desno pa dolina Sv. Jerneja med Debelin in Tankim rtičem. Na južnem pobočju so najlepši vinogradi, kjer pridelajo zelo dobro vino, kapljico, in oljčni nasadi, pobočje proti Miljam je bolj puho.

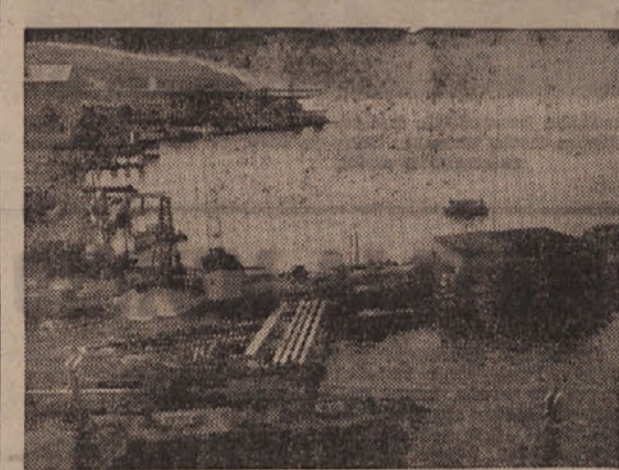
O preteklosti teh krajev vedo starejši ljudje marsikaj povedati in iz njihovega pripovedovanja se jasno izraža slovenski značaj vasi, kar potrjujejo tudi njihova imena kakor Korošci, Jelerji, Božiči, Sodniki itd. Tudi vsa zemlja je v glavnem v slovenski posesti, saj sega do samih Milj, Miljski hribi so dolgo vrsto let bili skupno z Miljami pod beneško oblastjo, meja je tekla pri Zavljah. Cerkevno so vse vasi spadale pod Osp. Nad Miljami so Stare Milje, kjer je zelo stara cerkev, baje iz 9. stoletja. Zraven te cerkve je

zapuščeno pokopališče, kamor so še do pred štiridesetimi leti pokopavali tudi umrle ljudi iz Campor, kjer je prebivalstvo italijansko. Na nagrobnih kamnih pa kljub temu beremo slovenska in hrvaška imena kakor Milok, Tominc, Ziderič, Marasič, Babič, Tomazović itd. Pripovedujejo, da so bile Stare Milje središče morskih roparjev, ki so imeli svoj pristan, kjer je sedaj ladjedelnica Sv. Roka. Genevežani so jih napadli in razpršili. Del teh ljudi je baje ustanovil sedanje Milje, del pa zbežal proti Ljubljani. Koliko je resnice na tem, bi utegnili pokazati šele arhivi.

Tudi v posameznih vaseh vedo iz svoje zgodovine marsikaj povedati. Med Korošci in Jelerji se dviga hrib, ki mu pravijo po domače Kaškir ali Kaštelir. Pravijo, da je bilo tu gradišče, ker se še pozna nasip. Pri Fajtih na Bambelu se še sedaj vidi rov, podoben vodnjaku, v katerega vodijo stopnice. Ta rov naj bi vodil na gradišče. V njem so namreč iskali azlato kozo, katero, pravijo, da so nekoč hranili v gradišču. Ko so leta 1901 ustanovili v Jelerjih slovensko prosvetno društvo, so si naredili svoj grb s slovensko zastavo in zlato kozo na zelenem polju. Glede vasi Korošci (Sv. Barbara) pripovedujejo, da so jo ustanovili ubežniki s Koroškega za časa turških vpadov. Jelerje je ustanovil neki Jelar, ki je pobegnil pred gorškimi grofi iz Gorice, Hrvatini so dobili ime po prebivalcih Hrvatih. V Hrvatinih ljudje ne izgovarjajo šumnikov in rečejo na primer semel. V Korošcih je mnogo ljudi s priimkom Čač. Prvi Čač je prišel v vas za časa francoske zasedbe. Bil je na tržaškem gradu na straži, pa je zbežal ter prekoratil pri Zavljah mejo. Nastanil se je v Korošcih, kjer se je pozneje poročil z domačo mladičo.

Ze vse to kaže slovenski značaj teh krajev in ljudi. Zanimivo je tudi, da je bila miljska gospoda lastnik vse zemlje celo do Ospa in so bi-

li vsi ljudje sečali (koloni). Pozneje pa so ti gospodje to zemljo zaradi slabih letin poceni prodajali in sedaj je vsa zemlja prav do Milj last prebivalcev miljskih hribov. Seveda ne moremo govoriti tu o pravih kmetih. Le redki so oni, ki živijo samo od polja. Večina ljudi ima majhno kmetijo, poleg tega pa delajo v miljskih ladjedelnicah in v Trstu. Glavni pridelki so vino, češnje, grah, zgodnji krompir in fige. Je tudi precej oljke, čeprav jih je mnogo pobrala huda zima leta

Ladjedelnica Sv. Roka v Miljah. Nekoč so nudile gotov za-služek miljskemu prebivalstvu, sedaj je v njih mrtvilo.

1929. Zelo rodovitna so polja v dolini Sv. Jerneja, toda tu so še koloni in je zemlja last gospode. Znan je tudi zelo dobri miljski kamen. Največji kamnolomi so pri Cerejih in Premancanu.

Glavna cesta, ki so jo zgradili leta 1948, je še precej dolga, električno napeljavno so vasi dobile leta 1940, vodovod pa 1948.

Narodnostno stanje vzbuja veliko skrb za bodočnost. Slovenski šoli sta samo v Korošcih (Sv. Barbara) in v Božičih, čeprav govorijo skoraj v vseh vaseh slovensko. Ze za časa Avstrije je Lega Nazionale napenjala vse svoje sile, da bi ljudstvo potujčala. V Sv. Kolombanu so ustanovili svojo šolo, ki je bila prava potujčevalnica. Edina slovenska šola je bila takrat v Korošcih. Ustanovili so jo leta 1910. Borba za slovensko šolo je bila težka, saj so ti kraji za časa Avstrije spadali pod Koper. Vendar so se zavedni prebivalci Korošcev odločno borili za svojo šolo. Najboljšo sliko žalostnih razmer nam daje primerjava med številom prebivalcev in obiskom slovenskih šol. Ko gremo iz Zavlj proti Miljam vidimo na levi v hribu vasi, co Farnet. Tu je tri četrti Slovencev, pa vendar hodijo vsi otroci v italijansko šolo v Milje. Ob novi cesti je v hribu blizu Milj slovenska vasica Griža in tudi od tod hodijo v šolo v Milje. Isto velja za Vrh Cuk, čeprav je blizu Korošcev. V Korošcih sta slo-

venska in italijanska šola. Korošci in bližnji Premancan sta slovenski vasi, toda v slovensko šolo hodi le polovico učencev. Iz Jelerjev hodijo večimoma v slovensko šolo v Skofije, ko gremo po poti naprej, pridemo v Fajte, Božiče, Sodnike in Hrvatine in Norbete, pod Sodniki pa je na pobočju proti Ankaranu Barged. Vse te vasi imajo šolo v Božičih. Prva leta po osvoboditvi so hodili skoraj vsi otroci v slovensko šolo, po resoluciji Kominforma pa so večino otrok prepisali v

italijansko šolo. Malo število otrok poučuje le en slovenski učitelj, medtem ko so na italijanski šoli trije. Vendar v vseh teh vaseh ljudje govorijo slovensko razen v Hrvatinih in Norbedih, kjer se mladina raje pogovarja med seboj po italijansko. Ob cesti so nato vasice Sv. Bida (Brigita), Sv. Kolomban, Bržoni in Lauran, od koder hodijo otroci v italijansko šolo v Sv. Kolomban. Tu se pač pozna vpliv Lega Nazionale, ki je, kakor smo že omenili, ustanovila svojo šolo. V Camporah in Sv. Florjanu govorijo vsi prebivalci italijansko, enako tudi v dolini Sv. Jerneja in v Lazaretu, ki je ob morju. Tudi otroci iz Hrvatinske griže in Cerejev hodijo vsi v italijansko šolo, čeprav je tudi v teh krajih nekaj Slovencev.

Iz tega kratkega pregleda o slovenskih šolah je pač najbolje razvidno; kako hud udarec so dali kominformisti slovenski šoli. Najbolj je bila prizadeta slovenska šola v Božičih. Skrb vzbuja zaradi narodnostne mlacnosti, ki jo širijo tod miljski kominformisti, tudi šola v Korošcih, čeprav so bili tu nekoč najbolj zavedni Slovenci v teh hribih. Če kdo kominformistom to očita, pravijo, da so internacionalisti in da dajo zato svoje otroke v italijansko šolo, češ, kar je slovensko, je nacionalistično.

Kominformisti so uničili tudi vsako prosvetno delovanje. V ljudskih domovih v Korošcih in Camporah samo plešejo in pijejo. Nekaj deluje le prosvetno društvo v Jelerjih, drugod pa imajo prosvetne krožke. Napisi po gostilnah in trgovinah so še dvojezični, pač spomin na čase po osvoboditvi, ko se je ljudstvo zavedalo svoje narodnosti. Razglasi, ki jih razpošilja tod miljsko županstvo, so tiskani samo v italijanščini, čeprav so vasi v Miljskih hribih povečini slovenske in spadajo pod miljsko občino tudi Skofije in Plavje.

V Miljskih hribih se najbolj kaže razdiralno delo kominformistov. Če bi jim bila res tako pri srcu slovenska šola, kot pišejo, bi jo lahko najboljše pokazali in dokazali v teh krajih. Zato so se pa tu tudi najbolj razkrinkali. Ti kraji so del naše lepe zemlje, ki nam jo hočejo tujci vzeti. Zato je dolžnost nas vseh, da to zemljo in te ljudi ohranimo lastnemu rodu, sicer se bo naša narodnostna meja vedno bolj krčila. Prav zato ne smemo nikoli pozabiti, da so ti kraji prav tako naš kot vsi drugi v Sloveniji in ne smemo dopustiti, da miljski kominformisti okrepijo narodnostno mlacnost mnogih ljudi in dopolnijo telo, ki ga je začela Lega Nazionale še pod Avstrijo.

Odkar so napovedali, da bodo jeseni volitve, se je dejansko že začela volivna propaganda, ki zavzema raznovrstne oblike. Najprej se je pokazal vpliv bodočih volitev v občinskem svetu, ki je seveda pri stvari najbolj neposredno prizadet. Demokrščani pa so začeli gledati na bodoče volitve z neko zaskrbljenostjo, ker so čutili, da izgubljajo tla pod nogami. Hudo so bili vznemirjeni, ko je general Airey sprejel independentiste in so takoj zaprosili za sprejem, vendar so se potolažili v upanju, da bo že bodoči italijanski volivni zakon poskrbel, da zmagajo. Ko pa se je razširila vest, da ta zakon ne bo raztegnjen na Trst in da bo tu veljal čisti proporcionalni sistem, so se v svojem glasilu «Prora» hudo razburili in začeli celo prikrito groziti.

K pripravam za volivno propagando moramo v tem pogledu prištevat tudi ceremonijo ali bolje komedijo, ki sta jo ob 4. obletnici podpisa mirovne pogodbe 10. februarja priredila na županstvu župan in pes čuvaj italijanstva Trsta rektor Sicilianec Cammarata. Ta ceremonija je imela pač dalekosežnejše politične cilje, toda hkrati lahko upravičeno menimo, da je imela neposredno zvezo ravno z vestjo, da se tu ne bo volilo po italijanskem zakonu, temveč po proporcionalnem sistemu, ki je seveda demokrščanom v škodo. Rektor Cammarata je z običajnimi argumenti dokazoval, da ni na STO italijanska suverenost nikoli ugasnila in da bi morali zato vse italijanske zakone, če ne avtomatično, pa vsaj takoj raztegniti na STO, to se pravi, kar seveda Cammarata ni dejal, tudi volivni zakon. Cammarata je tudi povedal, da je vojaška oblast samo okupacijska in ne zaupniška, da bi morali imeti vsi Tržecani pravico do priziva na kasacijsko sodišče v Rimu, kar za sedaj ne velja ter, dulcis inundo, da bi razne ustanove ne smele izobešati občinske zastave, marveč bi morale imeti pravico izobešati italijanske zastave. Italijanska suverenost bi prenehala le tedaj, ko bi se začel na STO začeti režim, kar pa se po Cammaratovem mnenju ni zgodilo.

V zvezi z volitvami lahko smatramo tudi kongres vidaljevske stranke. Ta kongres je sicer šel neopažen mimo tržaškega ljudstva in javnega mnenja. Vse se je razvijalo nekako v družini in po domače bi rekli, da so sami igrali in sami igrali. Če ne bi bili prej toliko pisali v svojem tisku o tem kongresu, bi po starem pregovoru, da se je tresla gora, niti ne vedeli, ali se je sploh rodila miš. Le nek majhen odmev je imel ta kongres: Karel Šiškovčič-Milko je v svojem referatu pozival na obuditev kominformovskega škvadrizma in še isti večer so kominformovski škvadrasti, ki so spremljali Pajetto v Križ v petnajstih na samotnem kraju napadli samega tov. Sancina iz Boljuna, ki je šel v Križ po svojih opravkih. To je vsekakor zelo ponesrečen začetek volivne propagande, ki jo je napovedal Vidali v svojem referatu. Škvadrizem bo kominformistom le v škodo, nam pa v korist. To je hkrati dokaz, da so zelo šibki, ko se morajo posluževati terorja. Njih zadrega se vidi tudi v tem, da pogrevajo svoje obdobje rešitev z besedami o guvernerju in o uveljavljanju mirovne pogodbe, kar si ne upajo z resničnim programom na dan in raje še dalje varajo svoje množice.

Do tržaškega vprašanja da je zavzela jasno in konkretno stališče KP STO, ki se zrealizirala iz poročila njenega glavnega tajnika tov. Branka Babiča na IV. zasedanju centralnega komiteja. Vsaka enostranska rešitev tega vprašanja ne bi bila v interesu miru in dobrih sosednih odnosov med Jugoslavijo in Italijo. Samostojen položaj Trsta je lahko v korist obema, predvsem pa Trstu, ki za svoj obstoj in daljnji razvoj rabi zaledje obeh držav, kakor tudi širše zaledje srednjeevropskih in podonavskih držav. Tudi nacionalno vprašanje bi lahko v tem okviru našlo svojo primerno rešitev in bi tako lahko Trst postal stična točka obeh sosednih držav, ne pa vir nemira in sovraštva, za kar Trst danes izkoriščajo nekateri reakcionarni in nacionalistični krogi. Le v okviru tega stališča se lahko borimo za uresničenje vseh tistih načel in določb mirovne pogodbe, ki so na tej liniji. Takšno stališče o tržaškem vprašanju nam nujno narekuje, da v skladu z njim določimo konkretno linijo do vrste osnovnih vprašanj tržaškega političnega in ekonomskega življenja.

Eno izmed osnovnih vprašanj je politično-upravna samostojnost Trsta. Brez tega si ni mogoče zamisliti nobene samostojnosti Trsta. V skladu s tem mora postati conski svet (ali kakor kol naj se imenuje) dejansko vrhovni civilno-upravni organ tržaškega področja, ne pa navadna italijanska prefektura in njen predsednik prefekt italijanske države, kot je danes. Ta svet mora biti izvoljen za določeno dobo in mora biti sestavljen iz skupščine, izvoljene na demokratičnih volitvah, in izvršilnega organa, ki ga izvoli skupščina. Hkrati je treba graditi lastno zakonodajo, ki bo ustrezala tukajšnjim potrebam in samostojnemu položaju Trsta. V skladu s takšno politiko je treba izdati lastni volivni zakon, ki naj bo demokratičen in bo slovel na proporcionalnem sistemu.

V vsem javnem, politično-upravnem, šolskem in kulturnem življenju se mora uveljaviti popolna narodna enakopravnost. Slovenski živeli se mora smatrati kot enakopraven z italijanskim ne pa kot manjšina. Uvesti je treba dvojezičnost in zastopstvo Slovencev v vseh javnih ustanovah.

Današnja ekonomska podrejenost Trsta Italiji povzroča ogromno škodo tržaškemu gospodarstvu ter ne dovoljuje, da bi se Trst ekonomsko in trgovsko razvijal. Trst si mora ustvariti lastno plačilno bilanco in kliranski račun z vsemi državami. Trstu se mora vrniti vse brodovje. Bivšo lastnino italijanske države na STO je treba nacionalizirati. Delavstvo mora sodelovati pri upravljanju podjetij. Kmetijstvu je treba nuditi mnogo večjo ekonomsko pomoč in zaščititi kmečke pridelke.

Naša borba za neodvisnost Trsta mora slovelj na dejstvo, da je Trst nacionalno mešano mesto, da se ekonomsko ne more razvijati brez povezave s svojim celotnim zaledjem in da sta na usodi Trsta zainteresirani obe sosedni državi Italija in Jugoslavija in končno, da takšen samostojen položaj Trsta lahko danes zadovolji vse, ki so neposredno zainteresirani na usodi Trsta, predvsem pa tržaško prebivalstvo.

Ta program je tako jasen in v skladu s težnjami tržaškega prebivalstva, da bi morali nanj pristati vsi, ki jim je blaginja Trsta res pri srcu ne pa samo na jeziku.

Pogled na Milje z Miljskih hribov. Tu gospoduje sedaj kominformist župan Pacco, ki pa zanemarja vasi v hribih.

NOVA JUGOSLAVIJA

RAST „JABLANICE“

goslovanske hidrocentrale v Na gradbišču največje ju-Jablanice ob Neretvi je kolektiv «Hidrogradnja» nedavno ob velikih poplavah z izredno požrtvovalnostjo rešil stroje in material pred uničevalno silo narasle Neretve. Pomožne pregrade so vzdržale velikanski pritisk vode, čeprav je narasla za 11 m nad običajno višino. Zato so lahko hitro vzpostavili normalno delo. Skraj bo dograjena tovarna betona z zmogljivostjo 300 kubičnih metrov betonske mešanice dnevno, s katero bodo betonirali 80 m visoko in nad 160 m široko dolinsko pregrado. Gradijo tudi 5 km dolg industrijski tir za dovoz gramozja, laboratorij za preizkušanje betona, kabelski žerjav in še dva žerjava z nosilnostjo 10 in 3 ton. Temelji za pregrado so v glavnem že izkopani in segajo do žive granitne skale. Da ne bi voda nikjer pronicala, vbrizgavajo delavci podjetja «Elektrosonda» globoko pod temelje betonsko mleko. Samo s temelji

pregrade bodo vgradili 130.000 kub m. betona. Sedaj betonirajo 120 m dolgo, 20 m široko in 40 m visoko dvorano, izsekano v granitne skale, v kateri bo velikanska podzemeljska strojnica. Nedavno so začeli prebijati skale za podaljšanje strojnice. Glavni 2 in pol km dolgo vodovodni rov, po katerem, bo dotekala voda iz umetnega jezera do vodostaja nad strojnico, so dogradili že lani.

Ze lani je bilo gradbišče metalurškega kombinata v Zenici največje industrijsko gradbišče v Jugoslaviji. Letos pa bo obseg del še mnogo večji, saj bo delalo na gradbiščih kombinata, zlasti pri gradnji bluming — valjarne, velike kovačnice, plavžarskega obrata, velike koksarne in mnoge valjarne, kjer bodo zgradili četrto Siemens-Martinovo peč in štiri globinske peči, okrog 10 tisoč delavcev. Delavci podjetja «Gradiša» iz Slovenije gradijo koksarno. Električne naprave

in železne konstrukcije montirajo delavci podjetja «Rade-Končar». Mnogo naprav za ta kombinat izdelujejo v domačih podjetjih. Naprave za valjarstvo izdeluje podjetje «Ivo Lola Ribar» v Zelenjaku in «Djuro Džakovič» v Slavovskem Brodu. Delavci tovarne vagonov v Rankovičevem izdelujejo posebne vagonce za železarno, v Varesu velike vodovodne cevli itd. Na gradbišču plavžarskega obrata so že konec leta montirali prvi del plavža, ki bo daljal na dan 600 do 700 ton surovega železa.

V hidrocentrali Mesiči, vzhodno od Sarajeva, so postavili še drugo Francisovo turbino za 2200 HP, ki so jo izdelali v «LJ. tostroju», in generator, ki ga je izdelala tovarna «Rade Končar». Drugi agregat že deluje. Prav tako so postavili v bližnji hidrocentrali Vlasenica še drugi agregat, pri katerem žene Litostrojeva turbina sistema «Pelton» Končarjev generator. Od Vlasenice do gradbišča hidrocentrale Zvornik so zgradili daljnovod za oskrbovanje tega gradbišča z električno strujo. S tema dvema agregatoma se je zmogljivost električnih central Bosne in Hercegovine povečala za 13 odst.

Za Trst je bil koncert Mladinskega pevskega zbora Slovenske filharmonije, v soboto 10. t. m. v. auditoriju Ljudskega doma pravo doživljanje. Le malokateri Slovenec iz Trsta je imel priliko slišati prednik te pevce, tako imenovane Trboveljske slavčke, ki jih je pred zadnjo vojno vodil isti dirigent, Avgust Suligoj. Tedaj so sestavljali zbor otroci iz Trbovelj. Sedanja zbor pa tvorijo otroci iz vse Slovenije, katere je pevovalja izbral, potem ko je preizkusil glas in posluš vsakega posebej. In tudi te nove čudovite skupine mi Tržačani še nismo slišali. Podoben zbor je izvečal po osvoboditvi v Kopru tovariš Ostrouška in slišali smo ga tedaj v Trstu v dvorani Doma pristaniških delavcev. Ta zbor se pa žal ni razvijal dalje, ljub temu da je dosegel lepe uspehe. Slovenska skupina, katere petje smo doživeli v soboto, uživa poleg redne srednješolske izobrazbe izrecno glasbeno vzgojo z namenom, da nam marsikdo od teh pevcev zraste v pevskega solista. Vsekakor je ta zbor zelo važen zaradi privzgojitve in vasi splošne glasbene kulture na podlagi prirodnega glasbenega smisla.

no lahkoto in privodnostjo, tako da je prišla vsa čustvena vsebina pesmi do popolne veljave v tehnično popolni obliki. Za ta koncert je bilo med našimi ljudmi veliko zanimanje, tako da Glasbena Matica, žal, ni utegnila zadostiti premnogim, ki so ga želeli poslušati. Skoda, da zbor ni mogel še večkrat nastopiti pri nas.

Mladinski zbor Slovenske filharmonije iz Ljubljane pri nastopu v Trstu. Zastopnik Glasbene Matice izročila dirigentu Suligoju Lovorjev venec v zahvalo za umetniški užitek

POGOVORI O JEZIKU IV.

Poglejmo si danes, kako uporabljamo novi Slovenski pravopis! Predvsem naj bi si vsakdo skrbno prebral na str. 5. «Navodila za uporabo». Tam bo našel opozorilo, da v slovarju besede niso razvrščene mehanično po abecedi, marveč smiselno po pomenskih skupinah in sorodstvu izvedbe. Kaj se to pravi? Nekdo bi n. pr. rad pogledal, kako se piše ali izgovarja beseda kozjak. Te besede ne bo našel med istočnicami (t. j. med besedami, ki so na začetku vrste krepko natisnjene in razvrščene po strogi abecedi), marveč jo mora iskati pod istočnico kosa. Kaj beremo pod to istočnico na str. 302? Takole stoji tam:

koza -e itd. ž in kozé kozi kozo pri kozj s kozo, kozé koz in kosa -am -é -ah -ami; k ozača -e ž velika koza, ime raznemu orodju, kozica -e ž, kozar -ja m, kozarica -e ž, koz, ja, pastirica, kozara -e ž, kozji hlev, kozarija -e ž, kozariti m, kozavka -ž, kozavost -i ž, kozji -a -e, kozjak -a -m k ozarski -a -o, kozast -a -o, kozav -ava -o, kozavec -vca m, kozavka -ž, kozavost -i ž, kozji -a -e, kozjak -a -m k ozji hlev, kozjak -a m k ozje govno, Kozjak a. m. i. hribovja in kraja, kozjica -e ž ima več rastlinam, kozina -e ž kozja koža, volna, usnje, duh, kozičav -a -o kozar.

Zakaj so besede razvrščene po pomenskih skupinah? Zato, da si vsakdo jasne je lahko razbere pomen različnih, da pregleda, katere izvedenke že obstoje. Za marsikatero besedo, ki je tako urščena v kako skupino, ni treba nobene pomenske razlage, ker izvira njen pomen iz družine, v kateri stoji. Če bi n. pr. beseda plenast stala sama zase, je najbrž ne bi razumeli. Stoji pa pod istočnico plena, ki je tako razložena: kakar se železo ali jeklo v tankih platinicah ali kočicah lušči, vele, da ima plenes. V tej sosesčini torej pridevnik plenast ne potrebuje posebne razlage.

Prihodnjič še kaj o tem. Poglejmo si vprašanja naših dopisnikov. Najprej je tu tovarišica Angelca, ki jo zanima, ali smemo v knjižnem jeziku rabiti besedo cukar. Smemo, dasi bi jaz včasih le dal prednost sladkorju. Da pa je cukar dobra beseda, naj vam povedo naslednja izvajanja: Besedo cukar smo resda dobili od Nemcev, a vendar ni zrasla — da tako rečem — na njihovem zelniku, temveč so jo dobili od Italijanov (zucchero), a tji od Arabcev (sukkar). Zadnji vir je staroindijsko šarkara. Grki so iz tega napravili sakhar, kar so Rusji prevzeli kot sahar. Hrvatsko in srbsko šečer pa je iz turškega šeker, a to iz perzijskega šakar. Beseda cukar je potemtakem v tej ali oni obliki razširjena dandanes skoraj pri vseh narodih, zakaj bi jo mi morali križati, ko je med ljudstvom celo bolj znana in v rabi kakor sladkor?

Tovariš A. G. prosi za razlago besede šela in žonta ki sta obe iz primorskega narečja. Šela je korec, s katerim se zajema vino ali voda; šeslo se tudi voda polje iz čolna. Beseda je iz staroitalijanskega sessola (lesena lopata za vodo). Tudi žonta (ponekod pravijo žunta) je iz furlanskega zonte (ital. giunta, t. j. dodatek, dostavek) in pomeni tisto pijačo, ki jo dobimo, če polijemo vinske tropine z vodo in dodamo nekaj sladkorja.

Dr. M. RUPEL

MATIJA MURKO

Danes 10. februarja praznuje v Pragi svojo 90-letnico širim po svetu znanim znanstvenik nestor slavistov, univerzitetni profesor dr. Matija Murko. Visok življenjski jubilej našega velikega rojaka bodo proslavili slavisti po vsem svetu. Murkov jubilej pa je posebnega pomena za nas, zlasti še, ker Slovenci med svojimi znanstvenimi in kulturnimi delavci nismo imeli tako častiljivega očaka. Saj se je Matija Murko rodil pet let po izidu prvega slovenskega romana, celih 15 let pred smrtjo Frana Levstika in bil razen tega osebni znanec Miklošiča ter cele generacije naših pisateljev iz druge polovice preteklega stoletja. In ta mož, ki je bil sodobnik začetnikov slovenske književnosti in slovenskih narodnih buditeljev, je sredi svojega dela dočakal današnji jubilej.

Od doma v pljuški okolici, ga je že mladega zanesto v svet. Najprej na gimnaziju v Ptuj, nato v Maribor in na univerzo na Dunaj, kjer je promoviral iz germanistike in slavistike. Ze na univerzi se je odlikoval pri študiju in samostojnem delu, tako da bi bil moral takoj po promociji zasesti germanistično stolico na zagrebški univerzi. A bil je odklonjen.

To pa je bilo odločitnega pomena za ves njegov nadaljnji razvoj, kajti na Dunaju, kjer je ostal, se je vedno bolj začel posvečati izključno slavistiki. S stipendijo je odšel študirat v Rusijo, se seznanil tam z rusko literaturo in ruskimi slavisti ter po povratku na Dunaj postal profesor rusčine in vzhodnih jezikov. Razen tega je sam prepotoval vse slovanske dežele ter se seznanil s slovanskimi jeziki in kulturo. Tako je ob koncu stoletja postal na dunajski univerzi docent slovenske filologije, nato pa na univerzi v Gradcu naslednik slavista Gregorja Kreka in redni profesor za slovansko filologijo. Poleg pedagoškega dela, — med njegovimi učenci so bili skoraj vsi naši slavisti starejše generacije — je nadaljeval svoje znanstveno delo. Pisal je znanstvene razprave s področja filologije in lingvistične, pa tudi literarne zgodovine, kulturne zgodovine in narodopisja. Njegovo znanstveno delo je doseglo višek, ko se je po prvi svetovni vojni preselil v Prago in prevzel na Karlovi univerzi stolico za slovanske jezike in literaturo. Sicer pa je bil vse življenje, tja preko osemdesetega leta izredno delaven in plodovit. O tem nam priča vrsta njegovih znanstvenih razprav. Nasteti vse bi bilo nemogoče, saj obsega njegova bibliografija še celo brošuro. Pisal pa je prav o vseh problemih literature in jezika tako o problemu slovenskega knjižnega jezika, o Miklošiču in njegovem delu, o sintaksi, o posameznih slovanskih jezikih, o zgodovini češke literature in sploh vseh

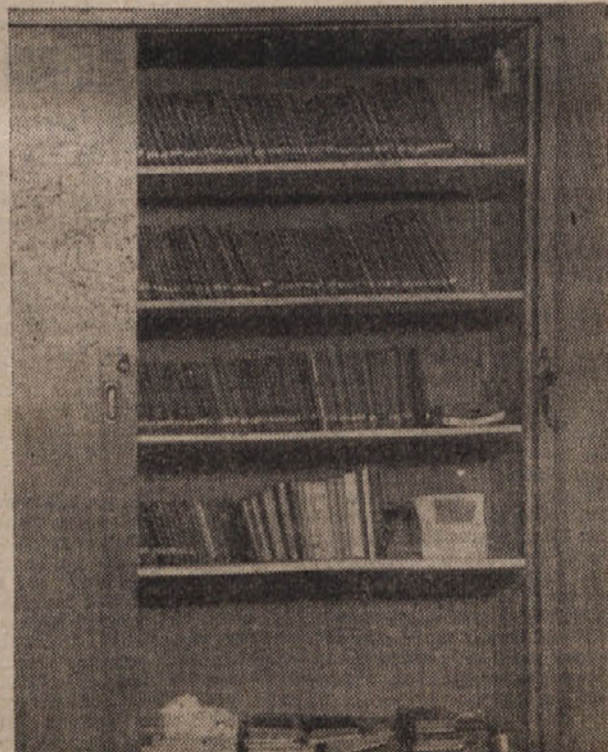
nestor slavistov - 90 letnik

slovanskih narodih, o dubrovniških pesnikih, o Vrazu, ilirizmu, o Karadžiču in Kopitarju, o srbski narodni pesmi, o ruski literaturi in še o mnogem drugem. Pisal je o vsem in toliko, da predstavljajo njegova dela lep doprinos vsem panogam slavistike. Danes živi Matija Murko v pokojih v Pragi. O svojem dolgem in plodnem življenju je napisal knjigo spominov, ki je pred dvema letoma izšla v Pragi. Izpopolnjeno slovensko izdajo pa bo letos izdala Slovenska Matica.

MODERNA GALERIJA v letošnji sezoni

Moderna galerija v Ljubljani bo letos znatno poživila svoje delovanje. Predvsem bo letos celotno delo galerije znatno obsežnejše, bo pa tudi bolj sistematično. Najpomembnejša bo vsekakor otvoritev stalne razstave sodobnega slovenskega slikarstva. Kot je znano, je Moderna galerija ustanova, ki naj predstavlja predvsem stalno razstavo sodobne slovenske likovne umetnosti. Tega svojega namena Moderna galerija do sedaj ni izpolnjevala in je predstavljala pravzaprav le razstavni prostor, v katerem so prirejali umetnostne, včasih pa tudi druge razstave, ki z umetnostjo niso imele nobene zveze. Letos v februarju pa bodo odprli v Moderni galeriji stalno razstavo sodobnega slovenskega slikarstva. Razstava bo obsegala polovico vseh razstavnih prostorov galerije in bo predstavljala sistematičen prikaz vsega slovenskega slikarstva od impresionizma pa do današnjih dni. Kasneje ji bosta priključeni še stalna razstava slovenske grafike in slovenske skulpture, tako da bo Moderna galerija res to kar mora biti. Seveda s tem program Moderne galerije še ne bo izpolnjen, kajti ta ustanova ima tudi namen seznaniti najširšo javnost z deli domačih in tujih umetnikov in tako skrbeti, da tudi likovna umetnost postane res last vsega ljudstva. Ena prvih razstav, ki bo odprta že v februarju, bo razstava sodobne jugoslovanske plastike. To bo prva razstava sodobnega kiparstva in bodo zato na njej sodelovali vsi jugoslovanski mojstri s svojimi najboljšimi deli. Retrospektivna razstava slikarjev Sedeja in Debenjaka, ki bo prav tako že letos spomladi,

(Nadaljevanje prihodnjic)

Barkovijansko prosvetno društvo ima vzorno urejena knjižnico po zaslugi tov. Martelančeve

Zgodovina nas uči, da je knjiga največja posredovalka človeške kulture, da je tisto dragoceno sredstvo, s katerim si človeštvo krči pot k napredku, iz zmoč le resnici, iz teme k luči.

Če vzamemo nekemu narodu knjigo, mu rušimo njegovo kulturo in s tem njegovo življenjsko silo; tega se je fašistični okupator dobro zavedal. Odzval je Primorcem slovenske šole, slovensko gledališče, slovenske časopise in slovenske knjige. In kakšne so bile posledice? Svojega zločinskega namena, da slovensko kulturo popolnoma zatire, ni dosegel, uspelo pa mu je, žal, da je nje razvoj zadržal.

Po osvoboditvi smo Primorci pričakovali, da se bo kulturno svobodno izvijalo, toda zopet lahko govorimo o zaviranju slovenske kulture; nič čudnega torej, da nima slovenska knjiga med našimi Slovenci STO-ja tistega mesta, ki bi ji po pravici šlo. Starejši ljudje so delno pozabili slovensko brati, mladina, ki se pa slovenskega branja sploh ni učila včasih slovenske knjige še težko razume. Zato bi bilo prav, da izkooistimo vsako priložnost, ki se nam nudi, da si slovensko besedo čim bolj osvojimo.

Prav v tem času poteka štiri sto let, odkar je Primož Trubar postavil temelje slovenski knjigi; v svobodni domovini so ta jubilej praznovali z razstavami, s predavanji ter s povečanim delovanjem v knjižnicah, pač z vsem, kar more našo knjigo čim bolj približati ljudstvu.

Prav bi bilo, da bi tudi Slovenci na STO-ju posvetili malo več pozornosti slovenski knjigi. Po osvoboditvi so v večjih in tudi v manjših krajih ustanavljali knjižnice, toda še preden so pošteno začele, jim je hud udarec zadal razkol s Kominformom. Nekatere knjižnice so izgubile prostor, nekatere

knjige ali pa oboje. Eden izmed žalostnih primerov je knjižnica pri Sv. Ivanu, kjer je približno 500 knjig prišlo v kominformistične roke. Seveda pa niso Svetoivančani držali križem rok in si stvarili novo knjižnico. Sicer šteje še 150 knjig, toda je lepo urejena in po agilnosti prosvetnega društva Skamperle ter njene knjižničarke lahko pričakujemo, da bo mogla kmalu pritegniti večje število bralcev.

Za zgled marsikateri knjižnici lahko služi tudi ljudska knjižnica v Barkovljah. Zdaj ima okoli 35 knjig in žal še ne more ustreči bralcem, ki si želijo domačih klasičnih del in romanov. Če pa bodo poživljali knjižničarke priskočili na pomoč člani prosvetnega društva, bodo lahko precej pospešili razvoj svoje knjižnice.

Bolj žalostna je slika naših podeželskih knjižnic. Med najboljšimi je nedvomno v Brezinski. Je v dobrem varstvu, ima lep prostor in okrog 900 knjig. Tudi knjižnica v Sempolaju kaže precej iniciativnosti, dalje ureja knjižnice na Opčinah, v Padričah, Lonjerju in drugod, toda vsepovsod slišimo pritožbe, da si ljudje zelo malo izposojajo knjige. Zopet bomo našli izgovor, da je današnja mladina doraščala v času fašizma, ki ji ni mogel pokazati pravega odnosa do knjige in tudi da niso knjižnice tako založene, da bi mogle vzbujati posebno zanimanje, tudi lahko rečemo, da niso razmere, v katerih živimo, najbolj naklonjene knjigi, vendar pa na splošno lahko ugotovimo, da se tukajšnji Slovenci premalo zavedamo, da je kultura najboljše orožje v borbi za obstoj in samostojnost našega naroda. Mar ni smatno, da se n. pr. na Proseku in v Borštu izgovarjajo, da nima joga prostora, kamor bi postavili omaro s knjigami in pušče, da leže knjige v zabojih, v vsakem večjem kraju bi vaščani kljub vsemu lahko marsikaj prispevali in si dostojno uredili knjižnice in po možnosti tudi čitalnice.

Premalo spoštujemo naši ljudje slovenske časopise in slovenske knjige. Ne zavedajo se da moramo najprej poznati kulturo svojega naroda, če hočemo prav razumeti tujo.

Upamo pa, da je današnja kriza, ki jo preživlja slovenska knjiga na STO-ju prehodnega značaja in da ni daleč čas, ko se bodo zacelile rane, ki nam jih je zapustil fašizem, in da bo vsak naš človek tudi najpreprostejši, začutil potrebo po lepi in dobri slovenski knjigi.

S. R.

Prešernova proslava in "Prešernove nagrade"

Letošnja Prešernova proslava, ki je bila v četrtek 8. t. m. so izvedla prosvetna društva in ne, kot vsako leto doslej, poklicni igralci in Komorni pevski zbor, ki je nastaj zato, da bo kot poklicen zbor nastopal pri radijskih oddajah in intimnih koncertih. Prireditev je bila torej v pravem pomenu ljudskoprosvetna. Pri sporedu niso bile pevske točke samo na besedilo Prešernovih pesmi, kajti društva so želela prikazati z narodnimi in umetniškimi pesmi veliko sprostitve glasbene umetnosti, na katero je vplival posredno tudi Prešernov genij. Pomen prve slovenske čuske knjige, Trubarjevega katekizma, razvojno pot slovenske kul-

turno-umetniške ustvarjalnosti do Prešerna in duhovni preokret med Slovenci po Prešer. Nu je jasno v lepem govoru prikazal dr. Andrej Budal.

Obenem je SHPZ razdelila nagrade za marljivo in vztrajno delo ter za pogoste nastope med naslednje umetniške skupine: pevskeemu zboru prosvetnega društva M. Matjašič iz Barkovelj, zboru Ivan Voljko s Proseka-Kontovela, zboru Slavko Skamperle od Sv. Ivana, dramski skupini Prosvetnega društva z Opčin, dramski skupini «Vesna» iz Sv. Križa, dramski skupini «Straža» iz Plavij, dramski skupini «Ivo Grudena» iz Nabrežine, tamburškemu zboru «Ivan Cankar» iz Trsta.

Prireditev je bila nadvse privlačna in ni bilo v dvorani dovolj prostora za veliko množico, ki je želela poslušati lepo slovensko besedo in pesem.

48 cvetlic-simbolov

Vsaka izmed 48 držav ZDA si je izbrala svojo cvetlico kot simbol svoje pokrajine. Izbrali so navadno prepuščili parlamentom posameznih držav, ponekod pa so izbrali cvetlice šolski otroci ali članice ženskih klubov in drugih organizacij.

Večina državnih cvetlic so domače cvetlice, ki divje rastejo v velikih množinah. Državi Luisjana in Mississippi sta izbrali magnolija, katere velike voščene belkaste ahtece, cvetove in temno zelene liste opočajo pesniki z juga.

Narodna cvetlica Tencasa je lepa modra čepica, ki pokriva v marcu in aprilu obsežna področja z živimi modrimi cvetovi.

Cvetlica države Virginije, v kateri se je rodil George Washington in sedem drugih predstavnikov Združenih držav, je dren. Ta majhni, lepo oblikovani grm raste po vseh zelenih gričih in rodovitnih poljih Virginije. Njegov cvet ima štiri svetle liste in je raznih barv; od bele do živorožnato rdeče.

Oranžni cvet je znamenje države Floride. Oranža cvete vse leto. Iz njenih voščene belih cvetov si neveste spletajo poročne vence. Se bolj kot na Floridi pa goje oranže v Kaliforniji.

V Zahodni državi Utah so si za državno cvetlico izbrali lojno lilijo. Izbrali so si jo v spomin na čas, ko so se priseljenci iz dežele «Mormoni» (verska skupina) zaradi lakote hranili z mehko škubico lojne lilije. Ta ima lep voščenenbel cvet s temno rdečim središčem.

Cvet države Arizona je saguaro kaktus. Ta kaktus se dviga kakih 15 m visoko in nekateri izmed njih so več kot 250 let stari. Voščeni beli cvetovi saguara se pojavijo v maju in se razvijajo v temno rdeči sad, ki dozori proti koncu junija. Sad saguara je ljubljena hrana Papago Indijancev v Arizoni.

Cvet države Nove Mehike je veličastna juka, ki jo imenujejo tudi špansko bodalo ali pa sveča Gospodova. Juka ima grozde belih cvetov in obliki zvona na visokih vitkih stebrih in dolgo listje v obliki bodala. Nje koren uporabljajo Indijanci za milo.

Znamenje države Oklahoma je ameriška omela, vedno zelena zajedalka, ki rodi belkaste jagode. Običaj poljubljanja

pod omelo za božič so prevzeli od Evropejcev in je v ZDA zelo razširjen.

Eno najlepših narodnih cvetlic pa ima država Kolorado, in sicer modro in belo «columbine», ki raste na visokih koloradskih Skalnatih gorah. Pravijo, da pomeni modra barva te rastline modrino koloradskega neba, bela barva s snegom pokrte gore, rumena pa zlato, ki je pritegnilo ljudi v te države.

Cvetlica države Kansas je sončnica. Njeno seme uporabljajo za hrano pticam in perutnini. Semensko olje pa uporabljajo za hrano, za razsvetljavo, za razdeljevanje mila in pogajč. Cvetovi sončnice merijo tudi do 30-48 cm v premeru in zrastejo tako visoko, da skrivajo nizke stavbe.

Cvetlica države Missouri, rojstne dežele Trumana, je glog, nizek grm z dehtnimi rožnatimi ali belimi cvetovi. Listje je temnozeleno, v septembru pa rodi grm majhne, kot češnja rdeče sadove, ki imajo obliko drobnega granatnega jabolka.

Država Vermont si je izbrala za svojo cvetlico rdečo deteljo, ki je izmed vseh državnih cvetlic največje trgovske vrednosti.

Rdečomodri španski bezeg, cvetlica države New Hampshire je ena izmed najbolj priljubljenih cvetlic, ki jih sadijo po ameriških vrtovih. Njeni veliki temno rdeči ali beli cvetovi oznanjajo pomlad v Novi Angliji, kjer so grmi te cvetlice nad 4 m visoki in rastejo ob belih hišah in ograjah.

Cvetlica države Maine je storževa vejica bele smreke. Te vrste smreke imenujejo navadno smreka za jabolore, ker so iz njenega lesa nekoč izdelovali jabolore jadrnic, sedaj uporabljajo smrekov les v papirni industriji.

Štiri države, in sicer Alabama, Kentucky, Nebraska in severna Karolina so si izbrale za državno cvetlico «asolidago». V ZDA, in sicer vzhodno od Skalnatih gor, raste 40-50 vrst te cvetlice.

Štiri države so si izbrale vrtnico; Kolumbijski okraj ameriško vrtnico, država Iowa divjo vrtnico, severna Dakota prerijsko vrtnico, država New York pa se je odločila za vrtnico, ne da bi določila kake posebne barve ali vrste.

Umetno srce

V filadelfijski bolnišnici so izdelali novo vrsto mehničnega srca, ki bo verjetno zelo dragocen pripomoček pri operacijah na srcu in pljučih. To umetno srce so uspešno poskusili že na živalih, zdaj pa je pripravljeno, da ga uporabijo pri bolniku, pri katerem ne učinkuje nobena znana metoda za obnavljanje krvnega obtoka. «Srce» ima obliko škatle, ki je 76 cm visoka, 40 cm široka in 45 cm dolga. Njegova naloga je, da preusmeri krvni obtok srca in pljuč za 3-4 minute, to je za čas ki ga ima na razpolago kirurg pri operaciji srca.

Umetni sneg

V Pensilvaniji so uspešno preizkusili nek stroj, s katerim bodo proizvajali sneg tam, kjer ga narava le redko kdaj da. Aparat sestavlja Dieslo kompresor, ki potiska zgoščen zrak v cev, v katero vstopa tudi voda. V cevi se zrak razširi, shladi in absorbira toploto vode, ki se strdi v heksagonalne snežne kristale. Z novo pripravo bodo lahko smučarsko sezono prej pričeli in tudi poljubno podaljšali.

Umetne ledvice

Na zdravniškem kongresu v Washingtonu je neki dosegel z iz Bostona poročal o izvrstnih uspehih, ki jih je dosegel z umetnimi ledvicami. Izjall je, da je v 150 primerih polzkuš kar dobro uspel. Umetne ledvice služijo posebno tedaj, ko preneha funkcija ledvic zaradi živčnega pretresa po operaciji. Umetne ledvice tvori aparat, ki črpa kri iz bolnikovih arterij, jo prečisti v posebni posodi in nato znova uvaja v obtok.

MUSSOLINI SLUČAJNI ZAPISOVALEC ZAHODNO-SLOVENSkih NAPISOV

Cudnega sodelavca moramo danes predstaviti. Pravzaprav je še predobro znan, samo to je menda malo kdo vedel, da je mož imel opravka tudi s slovenskimi napisi. Zdi se namreč komaj verjetno, da bi se bil tako spoznal ta, ki ga odlično poučeni nemški pisec Ludwig v svojih «Razgovorih» z njim imenuje slovanomrzna (Slavenhasser.) Mož, ki ga bo treba odslej prištevati med priložnostne zapisovalce zahodnoslovenskih napisov — prav kakor Alešova ali Dežmana — je nad dvajset let vrazje spretno stal na krmilu Italije in od tam tudi usodno posegal v zgodovinsko dogajanje zadnjih desetletij: Benito Mussolini.

112. napis

V vojnem dnevniku (11 mio diaro di guerra), ki ga je izdal v Rimu kmalu po prihodu na oblast, Mussolini opisuje svojo pot iz severne Italije na fronto ob Soči jeseni leta 1915. Takrat je imel za sabo eno leto vroče časopisne kampanje za vstop Italije v vojno na straneh milanskega lista «Il Popolo», ki ga je bil sam ustanovil. Sledil svojemu avanturističnemu nagonu je začasnou izpregel pri uredništvu in vstopil v armado. Vtaknili so ga med «bersalirjev».

Dne 15. septembra 1915 je Mussolini prvič prišel v slovenske kraje. Sam pripoveduje takole:

«Počitek v Spetru ob Nadiži. Prva izmed sedmih občin, kjer govore slovensko narečje. Zame nerazumljivo....»

Po napornem maršu smo prišli v Robič, prvo vas v nekdanji Avstriji. V Robiču nekaj ur oddiha. Planili smo v edino gostilno. Opazim šest ali sedem let starega dečka, ki se oslanja na ročko vodne črpalke in nam nudi vođo. Vprašam ga:

— Come ti chiami (kako se kličeš)?

— Stanko.

— E pol (kako še)?

Deček ne razume in ne odgovori. Vprašam deklet, ki gre čez dvorišče.

— Kliče se Robancich.

Pristno slovansko ime...

Napis, ki sem ga našel dva kilometra pred Kobariđom na votivni kapelici ob robu ceste;

Nikdar Noben se ni Bil zapuscen Kiv varstvo Marjls Bij izzogen

(Dnevnik, str. 19).

Navedeni odlomki so v mnogih pogledih zanimivi. Čeprav je očitno Mussolinijeva nepodkovanosť v geografiji, ko zamenjava Sedmero občin («Sette Comuni», nemškega jezika) z Beneško Slovenijo, moramo vendarle podčrtati njegovo priznanje, da v Spetru — torej še v mejah stare Italije — govore slovenski. Ob prizoru z dečkom se človek nehoti spomni nesramnega natezanja naših prilimkov, ki so ga italijanski oblastniki mogli privoščiti samo z vednostjo in odobravanjem svojega «vodjen». Ta je kot navaden «bersalirje» 1.1915 še priznaval pristnost slovenskega imena Urbančič — anome prettamente slavos — približno 15 let kasneje pa je z najvišjega mesta molče sankcioniral dekret, da se slovenski prilimki v «osvobojenih» pokrajinah «vrnejo v prvotno italijansko obliko» (vengano restituiti alla primitiva forma italiana). Ali je v tridesetih letih M. morda prišel do novih znanstvenih dognanj? Ali pa je pozabil na to, kar je govoril 1915? Ne eno ne drugo! Ze v Vojnem dnevniku bremo na str. 109 ob M. četrtim obisku v Kobariđu — «questa piccola città slovena»:

«Vstopim v nekatere trgovine in najdem še zmerom tako vprašujoče obraze, kakor sem jih bil opazil prvič. Ne. Ti Slovenci nas še ne ljubijo. Prenašajo nas potrpežljivo in s komaj prikritim sovraštvom.»

Te ga rimski gromovnik pač ni mogel pozabiti. Vendar si je morda utvarjal, da bo kdaj drugače, da bodo Slovenci celo vzljubili Italijane. A kako bi suženj mogel vzljubiti tlačitelja? Mussoliniju so se oči končno odprle, ko je na Primorskem prišlo že do oboroženega upora. Dne 31. julija 1942 se je peljal nalašč iz Rima v Gorico poslušat poročila vojaških poveljnikov o vznemirljivem stanju na Slovenskem. Takrat je izjavil: «Questa popolazione non ci amerà mai» (Cavallero, Comando supremo. Dnevnik načelnika ital. glavnega stana za razdobje 1940-1943). In v nagovoru množici na Travniku je neprikrito grozil z «nepogljivimi rimskimi zakoni» vsem Slovincem — tostran all onstran stare meje — ki bi se gojili «boine sanje» (Il Piccolo, 4. avgusta 1942).

Po tem, kar smo o Mussoliniju povedali, se zdi kakor posmeš, da si je truden pešec pod težo vojaškega nahrbtnika le vzel toliko časa in prepisal nerazumljive besede na občestnem znamenju:

Nikdar noben še ni bil zapuscen,

Ki v varstvo Marjls je bil izročen.

Da ga pri tem niso vodili verzi nagibi, sklepamo iz raznih njegovih izjav v dnevniku. Pač pa si je pod neposrednim in močnim vtisom srečanja z dotlej nepoznanim slovenskim svetom najbrž začel ohraniti svojevrsten, videen in trajen spomin. In prav v tej njegovi želji je nekaj človeškega. Tako smo vsaj približno osvetlili to skromno in najbrž tudi edno pozitivno Mussolinijevu dejanje v odnosu do slovensva. Nihče nam ne bo mogel reči, da smo mu krivični.

(Nekatere citate in nasvete dolgujemo Muzeju narodne osvoboditve v Ljubljani).

T. P.

Zdravilo iz zemlje

TEHNIKA IN ZNANOST

Zemlja uniči tudi olezenske kali

Eden izmed teh iskalecev je bil Dubos. Ta se je ustavil ob zemlji in v njej živimi mikrobi. Zakopal je v zemljo razne hude mikrobove, povzročitelje raznih hudih bolezni, čez nekaj dni je raziskoval to zemljo in vse, tudi najhujše bolezenske kali, so bile mrtve. Uspeh-pot je bila pravilna. Toda prvi znanstvenik je kot neveren Tomaž irs nikoli ne veruje in še vedno in vedno preizkuša.

Mikrobi, kot nobeno živo bitje, ne vzdrže previsoke toplote

Vsi vemo, da visoka toplota uniči mikrobove. Če vkuhamo kompot in nočemo, da se nam pokvari, ga damo v posodo, ki jo dobro zapremo, da ne morejo več novi mikrobi do kompota in ta dobro zaprti jonec postavimo v vročo soparo. V kompotu so bili mikrobi, ki bi prej ali slej razkrojili, pokvarili kompot. Če smo pa ta dobro zaprti kompot močno segreti v vroči sopari, mikrobi niso mogli več vzdržati, močna

vročina jih je uničila in kompot je bil varen, da se re bo pokvaril, dokler ga ne odpremo. Tako delajo danes vse mogoče konzerve od konserviranega mesa pa vse tja do konserviranega mleka.

Dokazali so, da so res mikrobi tisti, ki razkrajajo v zemlji

Dubos si je hotel biti na jasnem, če so mikrobi v zemlji uničili bolezenske kali. Vzel je zemljo in jo močno razgrel. Vse, kar je bilo živega v njej, je poginilo. Nato je v tako zemljo dal bolezenske kali in dobro zaprl. Preiskal je sedaj to zemljo in kakor je domneval, bolezenske kali so bile žive, ker so bili njih sovražniki v zemlji mrtvi.

Ugotovili so, kateri mikrobovi v zemlji razkrajajo in dobili iz njega celo posebno snov...

Torej Dubos si je bil na jasnem, da so v zemlji mikrobi uničili bolezenske kali. Zopet so poizkusil slediti poizkusom. Čez dolgo časa se je Dubosu v Ameriki in Bražnikovi v Moskvi posrečilo ugotoviti mikroba s to čudovito močjo ubljanja in zoperstavljanja drugim živim bitjem. Ne samo, da sta ga našla, še več, našla sta tudi tisto skrivnostno snov, ki je v teh mikrokih in ki utegne sama brez mikrobov uničevati in razkrajati druge mikrobove.

To snov, so v Ameriki ime novali tirotricin, v Rusiji gramacidin S

Dubos in Bražnikova sta delala vsak zase in nista nič vedela drug o drugem, toda znanstvena pot ju je pripeljala do istega cilja. Dubos je to čudovito snov imenoval tirotricin, Bražnikova pa gramacidin S.

Misel, da bi se to snov dala uporabiti za zdravljenje kužnih bolezni, je bila zapekljiva. In zopet je potreben poizkus,

Zelo preprosta zadeva, kakor je pravzaprav vse preprosto in enostavno na tem svetu. Daš kos živega bitja, pa naj si bo rastlina ali živali, v zemljo in čez čas o tem, kar si zakopal, ni več ne duha ne sluha. Strohnelo je, strohnelo je. Modrost in spoznanje, ki ga človeštvo pozna že od nekdaj. Moči zemlje se nobena stvar, ki je bila nekoč živa, ne more upirati. Saj pravi nekje Prešeren — sprejmejo vase ga zemlje moči. Znanost je dognala, da je ta moč zemlje v prav majhnih živih bitjih, ki žive v zemlji. Mikrobi so to, in tudi ti hočejo živeti. In če hočejo živeti, morajo jesti. Jest in hraniti se, pa se pravi, razkrajati nekoga drugega. Ti mikrobi razkrajajo, kar prihaja z njimi v dotiko. Vse, kar je v zemlji strohnelo, je razpadlo v svoje sestavne dele, ker so to razkrojili mikrobi v zemlji.

Torej strohne tudi mikrobi v zemlji

Preprosta zadeva. Toda priti mora duh znanstvenika, da skuša tudi to vodo napejljati na svoj mlin. Tak znanstvenik je bil v Ameriki dr. Rene Dubos, v Moskvi pa znanstvenica Marija Bražnikova. Sklepala sta popolnoma pravilno: «Če se tem mikrobov v zemlji ne more ustavljal prav nobeno živo bitje, bodo proti njim brez moči tudi bolezenske kali».

Sklep je bil pravilen. Poizkus je sledil poizkusu. Toda uspeh?

Znanstveniki iščejo mikrobove sovražnike bolezenskih kali

Odkar je veliki ruski znanstvenik Mečnikov izrekel veliko misel, da se ne bife grozni boj za obstanek le med velikimi živimi bitji, marveč tudi med majimi, s prostim očesom nevidnimi mikrobi, so začeli znanstveniki iskati medsebojne sovražnike. Predvsem so jih seveda zanimali sovražniki majcenih mikrobov, bolezenskih kali. Našli so čudovito zdravila, penicilin, streptomycin, avromicin in še druga in še jih iščejo in še jih bodo našli.

Liubezen med živalmi

Tudi živali izražajo svojo ljubezen na najrazličnejše načine. Tako se n.p.r. skuša izkazati kolibri pred izvolyeno svojega srca z drznimi poletji. Leti pred samico z veliko hitrostjo sem in tja v loku kot nihalo, njegove peruti udarjajo 75 krat na sekundo. Svojo tih ljubavno pesem poje tako vedno bolj razvneto in strastno. Lok svojega letečega nihanja dviga vedno bolj navzgor, dokler se nenadoma ne dvigne navpično kvišku kot puščica, in se v višini približno 20 m nad samico za trenutek ustavi, nakar se prosto spusti navzdol in obstane tik pred samico zibajoč se na svojih krilih in svetleč se kakor bleščec dragocen kamen.

KUMINA (KIMEL)

Kumina je vsakemu kmetovalcu in gospodinjici znana rastlina. Uporabljamo jo pri raznih jedilih v kuhinji. Nekaj kumine da poseben ugoden okus klobasam in nasplošno svinjskemu mesu. Kumino drago prodajajo trgovci, drogistji in lekarnarji. Rase divja na travnikih posebno v višjih predelih. Malokomu pa je znano, da lahko gojimo to rastlino tudi umetno in da se nam to izplača.

Kumina je dvoletna rastlina. V prvem letu se le dobro ukorenini, cvete in prinaša seme v drugem letu.

Glede zemlje ni posebno izbirljiva. Najbolj uspeva v rahli apneni zemlji, pa tudi na ilovnati apneni ali peščenih zemlji, le da na nji ne zastaja voda. Najboljše se obnese po okopavinah (krompir, koruza, zelje), ki smo mu dobro pognojili s hlevskim gnojem. Ne smemo ji pa gnojiti s svežim hlevskim gnojem. Ugaja ji gnojica, gnojenje s pepelom, superfosfatom in kalijevo soljo.

Seme kumine je kaljivo dve leti. Dobro seme mora biti svetle barve in imeti mora dišeč okus.

Kumino sejemo zgodaj spomladi med jare žitarice (ječmen, oves) ali pozneje kot strniščni posevek. Priporočljivo je setev s sejalnim strojem v vrste 30 cm narazen. Za 1000 m² potrebujemo približno 1,5 kg semena. Če jo sejemo pozneje, vzgojimo sadike enako kot ostale povrtnine na gredicah ter jih presajamo kot korenje.

Po žetvi žitaric strnišče dobro prebrano in oplevemo. Pregoste posevke razredčimo, da se sadike bolje ukoreninijo in bujno razvijajo. V jeseni prvega leta kumino pokosimo, le ne prenikajo. Seme kumine premešamo z ostalim senom da tečno in zdravo krmo.

Spomladi naslednjega leta prebrano in oplevemo posevke čim se zemlja osuši. Če sejemo kumino kot strniščni posevek, torej jo presajamo, si moramo pripraviti sadike prej. V ta namen sejemo kumino na gredice v

mesecu maju in juniju (na 1000 m² nam v tem primeru zadostuje 1 kg semena). Na prosto presajamo kumino v juliju in avgustu. Razdalja pri presajanju ne sme biti manjša od 30 cm.

Seme dozori, ko začne steblo rumeneti, ko zgornji klobuli porjavijo ter seme močno diši.

Seme kumine se rado otrese, zato jo moramo žeti zgodaj zjutraj v rosi. Dozorelo zvežemo v snopiče in jo takoj speljemo domov, da se nam na kašči ali na drugem primernem prostoru posuši.

Na 1 ha lahko pridelamo 5 - 10 q semena. Če pomislimo, da pridelamo v slabših letih na 1 ha toliko pšenice ter primerjamo ceno kumine s ceno pšenice, lahko sklepamo kakšne gospodarske vrednosti bi bila za nas gojitev te dragocene povrtnine.

MOLZA OB RADIJSKI GLASBI
Menda ni več nikara redkost, da molzeje marsikje v kravjih hlevih ob zvokih radijske glasbe. Vendar pa je morda za nas novost prepričanje, da bi utegnil pogled na cvetlice vplivati na večjo mlečnost krav. Vsekakor pa so ta prizor videli in ga tudi fotografirali v nekem vzornem hlevu na Angleskem

GOSPODINJSTVO

ZDRAVILNE RASTLINE

VRBA

Vrbina slava je zatemnela. Včasih so vrbo zelo cenili kot domače zdravilo, danes se malo več čuje o njej, več se o njej čita. Skorja je tista, ki ima v sebi zdravilno moč. V njej je zbranih vse polno zdravilnih snovi, toda od vseh najvažnejši je salicin. Salicina sicer ne poznate toda poznate lepo, belo nežno kristalasto snov salicin. Seveda poznate salicil ali salicilno kislino, ki jo dodajate raznim marmeladam ali pa vkuhanemu sadju in vloženi zelenjavi, da ne plesni in se ne kvari. Tudi aspirin poznate, saj to je zdravilo, ki ga imate vedno pri rokah in ga navadno pokličete kot prvega na pomoč, če ni kaj z vami v redu. In tudi aspirin je v ozkem sorodstvu s salicinom. Jasno vam je sedaj, zakaj je vrbova skorja zdravilo, kaj bi ne bila, saj je sorodnica aspirina, jasno pa vam je tudi, zakaj se toliko ne čuje več o njej. Nič čudnega, aspirin so jo potisnili v kot. Ko so leta 1874 prvičkrat umetno naredili salicilno kislino, je postala vrbova skorja nepotrebna. Od najstarejših časov do takrat pa so nje zdravilno moč zelo cenili.

Da je vrbova skorja res učinkovita, jo je treba nabrati že zgodaj spomladi. Vejice, raz katere lupijo vrbove skorje, ne smejo biti starejše kot dve do tri leta. Te vejice so zunaj temnozelenene, notri pa bledorumenene. Če jih grizemo, dobimo prav grenka usta.

Revmatizem je že od nekdaj mučil človeški rod, kot ga muči še dandanes. Najbolj cenjeno zdravilo proti revmatizmu je bila vrbova sko-

rja. In ker so ljudje dolga stoletja preganjali revmatizem z vrbovo skorjo že ni moglo biti to zdraviljenje kar tako in je moralo pomagati. Če je dandanes kdo slaboten, mu pravijo naj pije tonikum. Tudi včasih je bilo tako, toda glavno besedo v tej krepilni pijači je imela naša znanka vrbova skorja.

Razdražljivost je nekaj človeškega in stari zdravilniki, ki so že zdravili z rožami, so priporočali za pomirjenje živčevja čaj iz vrbove skorje.

Tudi krvavenje more ustaviti vrbova skorja. Pa ne samo krvavenja, tudi mrzlico ustavlja pijača iz te skorje.

Nekateri so bili menja, da je najboljša pripraviti čaj,

drugi pa zopet, da je vse bolje, namočiti vrbovo skorjo v vino in počasi in po malem uživati to grenko vino eno do dve žlički po večkrat na dan. To vino deluje baje nad vse dobro, predvsem pomirjevalno, če se pojavljajo bolečine v spodnjem delu telesa, tam, kjer je blizu skulpaj del črevesja, del sečnih in spolnih organov.

Pa ni samo, da bi uživali blagodejne snovi iz vrbove skorje. Zelo pametno je tudi, da si napravimo kopelej iz vode, v kateri smo kuhali vrbovo skorjo. Zelo so slabe, le take kopele včasih, češ da preganjajo luskavost kože v splošnem pa da krepe organizem. Najbolje pa denejo take kopele škrofuloznim in rahitičnim otrokom.

Dandanes imajo za vse te bolezni in nadloge druge pripomočke. Toda dokler teh novih zdravil niso poznali, so zdravniki starih časov v vseh teh primerih svetovali bolnikom vrbovo skorjo.

T. P.

NASVETI

Flanelasto blago pereš tako, da ga pustiš pet ur v mlačni milnici, kateri dodaš žlico salmiaka na 3 l vode. Od časa do časa prilijš tople vode. Nato denes flanelo v novo milnico in zopet jo pustiš, da leži dve uri v mlačni salsmiakovi vodi. Končno pa jo splakuješ v čisti vodi in jo zaviješ v ruto, ne da bi je ožela.

Zarjavlele ponve in pekače očistiš, če jih drgneš z belim papirjem, ki si ga namočila v olju in nato v soli. Razno zarjavelo orodje pa osnažiš tako, da ga pomočiš v petrolej, nato pa odrgneš s časopisnim papirjem.

Ce iztepaš blazine v sobi, tedaj jih prej pokrij z belo ruto, ki si jo namočila v oksani vodi. Tako preprečiš, da se prah ne razprši po sobi in ne gre zopet v blazine. Seveda moraš ruto pogosto izplakniti.

Vrv za perilo bo zopet čista, če jo preko noči položiš v vročo milnico, zjutraj pa splakneš pod tekočo vodo, in napneš, da se posuši.

Povoščenega platna ne čistimo z milnico, ker izgubi barvo, pač pa ga natremo s parafinskim oljem.

Madeže na temnem blagu in preprogah dobro očistiš s kavino usadilno; potrebeš jo na madeže in čez nekaj časa skataiš. Umazana metra drgneš lahko tudi s čisto krpo.

Vlago iz stanovanja odpravimo, če postavimo v vsakem vlažnem prostoru v plitvih posodah večjo količino negašenega apna. Negašeno apno vlaga vsrka in ko popolnoma razpade, ga zopet obnovimo.

BOJ RAHITISU!

Rahitis je pred vsem bolezni dojenčka v drugi polovici prvega leta življenja.

Razvije se pa lahko tudi še pozneje v šolski dobi. Vzročni momenti so v glavnem nehigienske razmere, pomanjkanje svetlobe, zraka in sonca ter posebno dovzetnost za to bolezen. Izredne važnosti za razvoj rahitisa je tudi način prehrane, kajti rahitis je obolenje, povzročeno po pomanjkanju vitamina D v hrani. Telo lahko stori ta vitamin samo, če kožo v zadostni meri obsevamo z ultraviolečastimi žarki. Na ta način se aktivirajo tako imenovani provitami, ki se nahajajo v

zgornjih plasteh kože. Vitamin D uravnava presnovo kalcija in fosforja, ki je pri rahitisu nepravilna, tako da omogoča pravilen razvoj in tvorbo kosti. Rahitis lahko preprečimo in zdravimo na dva načina: Prvič, da uređimo higijenske razmere, v katerih otrok živi, s čemer omogočimo, da telo lahko samo proizvede vitamin D. K temu spada tudi obsevanje z ultraviolečastimi žarki in uživanje kalcija, obje seveda pod zdravnikovim nadzorstvom. Drug način je, da dovajamo vitamin D otroku s hrano. Vitamin D je predvsem v ribjem olju, maslu in jajčnem rumenjaku. Ker vsebuje materino mleko zadostno količino vitamina D, če se mati pravilno hrani, je dojenje najučinkovitejša obramba proti rahitisu dojenčka. Ko postane otroček večji, mu dajemo ribje olje, če pa tega ne prenaša, pa koncentrirano pripravilo vitamina D v kapljicah. Najbolj znana pripravila sta Vigantol in Kalciferol. Imamo torej dovolj sredstev proti rahitisu, zato storimo vse, da bo boj proti tej bolezni tudi v zimskih mesecih, ko primanjkuje sonca, uspešen.

NOVOSTI

SELILNI MLIN

Daffin Manufacturing Company v Lancasterju (Pennsylvania) je postavila na trg eselilni mlin, s katerim lahko živinorejec na svojem domu v nekaj minutah pripravi popolno, ma zmlato in zmešano krmo. Stroj, ki ga poganja Dieslov motor 100HP in ki je na hitrem tovrnem avtomobilu, sestavlja mlini kamen za mletje žitaric, poseben mešalnik krme, naprava za napravlanje melase in aparat, ki skrbi za ogrevanje in odmerjanje krme. Kadar potrebuje živinorejec krmo z asvoje živino, se torej lahko obrne na zadrugo, ki ima eselilne mline in bo hitro imel stroj pred svojim hlevom ter nato v nekaj minutah pripravljeno zaželjeno krmo.

VALJAJMO in branajmo pšenico

Vlažno in toplo vreme je ugodno vplivalo na razvoj pšenice. Ta se je dobro ukoreninila in tako razbohotila, da je ponekod pregosta. Da je pšenica pregosta, so deloma krivi kmetje, ki pregosto sejejo. Pregosti posevki nam dajo dosti slame in malo zrnja. Te moramo razredčiti in vse potrebno ukreniti, da se posevki prezračijo in da se rastline razredčijo. V višjih predelih bo morda spomladansko tujanje privzdignilo gornjo plast zemlje tako, da bodo korenine rastlin v nevarnosti, da se posušijo ali pa segnjajo. Da preprečimo vse omenjene nevarnosti, moramo čim prej njive pobranati in z valjarjem poveljati.

Zakaj so koristna ta opravila? Nепrestano deževje je vzdignilo gornjo plast zemlje zaradi česar se korenine rastlin ne morejo pravilno razviti; obenem ne more do korenin zrak, ki jim je potreben. Skozi zbito gornjo plast zemlje oddaja rastlira v poletnem času vlago. Z drobljenjem skorje po njivah preprečimo, da ne pride vlaga iz dolnjih plasti zemlje na površje; tako je na razpolago rastlini v času, ko jo najbolj potrebuje. Z drobljenjem skorje uničujemo tudi plevel, ki krade rastlinam hrano in dragoceno vlago.

Okopana in opleta zemlja tudi laže vpija vodo deževnico in jo shrani za čas, ko jo bodo rastline potrebovale.

Nekateri kmetje imajo navado, da pregoste posevke razredčijo na ta način, da na njive spustijo za nekaj časa čredo ovc. To je koristno le zgodaj spomladi, dokler se v steblo ne razvije klas; toda to je koristno le v suhem vremenu, ko se zgornja plast zemlje dobro posuši. Tudi branajmo in valjajmo le tedaj, ko je zemlja suha.

Vsaka gospodinja in vsaka žena v poklicu bi morala pri delu nositi predpasnik, ker si na ta način prihrani mnogo obleke. Predpasnik si pa napravimo vedno iz pralnega blaga, tako da ga lahko večkrat in brez truda operemo. Tudi kraj naj bo enostaven, da nam ilkanje ne povzroča težav. Na sliki vidimo nekaj prav praktičnih predpasnikov. Prvi je primeren za negovalko; ima dolge ali kratke rokave, našite žepne in se zapenja z zadaj. Ostali predpasniki pa so primerni za dom in pisarno

GNOJ MEŠANEC ALI KOMPOST

Večini naših kmetovalcev primanjkuje hlevskega gnoja. Vzroke temu pomanjkanju ni težko najti. Kmetom primanjkuje krme in to prazni hleve. Brez živine pa ni hlevskega gnoja in brez tega ni visokih pridelkov. Ni namen tega članka podajati navodila, kako rešiti ta pereči gospodarski problem, ker smo o tem že govorili v našem «Tedniku». Poudariti pa moramo, da se kmetje premalo zanimajo, kako nadomestiti hlevski gnoj z drugimi enakovrednimi gnojili. Tam, kjer bi potrebovali večjih količin gnoja, n. pr. v vinogradih in sadovnjakih, lahko gnojimo z zelenim gnojenjem, v vrtnarstvu pa bi morali uporabljati večje količine mešanice ali komposta. Pravilno pripravljen mešanec ni nič slabši od hlevskega gnoja, ker vsebuje vse redilne snovi, ki so v hlevskem gnoju.

Mešanec obenem izboljšuje sestavo zemlje. Kako pripravimo mešanec? Najbolje, da izkopljemo plitvo jamo. Na kompostno gnojilne spadajo odpadki, ki jih naberemo okoli doma (smeti, listje, plevel, pepel cestno blato, blato iz kalov, razni mesni odpadki, poginule živali (le če niso poginile zaradi kužne bolezni). Te odpadke pokrijemo od časa do časa s tenko plastjo zemlje. Da vse te tvarine hitreje strohajo, jih več sih obilno s strazilnino ali pa z gnojnico. Kompost prej dozori in ga obenem o bogatimo z dušikom, če po njem potrosimo nekaj apnena dušika (kalcijev cianamid).

Da pospešimo dozoretev, moramo kompost vsaj dvakrat na leto obrabiti. Pravilno pripravljen je uporaben v drugem letu. Naši kmetje imajo to slabo navado, da nemečejo na hlevski gnoj razni plevel. Z nezrelim (nepreperelim) gnojem pridejo na ta način na njive plevelne rastline, ki kradejo hrano in vlago kulturnim rastlinam. Vse to lahko preprečimo, če plevel uporabimo za mešanec.

KUHNJA

MRZLA MASLENA OMAKA

Deni v skledo dve žlici presnega masla ter ga mešaj, da postane rahlo in belo. Prideni mu med mešanjem 3 skozl sito prelaščene rumenjake trdo kuhanih jajc, 2 surova rumenjaka, malo drobno stolčnega belega popra in žlico kaper, katere z dvema osnaženima sardelama drobno sesekijaj ter prelašči skozi sito. Polem pa med vednim mešanjem počasi prilivaj 1/8 dobrega namiznega olja in nekaj žlice kisa. Ko je omaka gosta in gladka, je narejena. S to omako lahko obliš mrzle ribe, ponarejeno tunino, sploh vsako mrzlo meso. Lahko jo pa daš tudi posebej poleg rib ali mesa.

OMLETE

100 gr. naravnega jajčnega kriha namočimo v 1-2 l vročega mleka in pustimo, da se sbladi. Nato dodamo 2 rumenjaka, 2 žlici moke in nekoliko soli ter še sneg 2 beljakov in pečemo ali ocvremo nekaj omletov, ki jih potresemo s sladkorjem ali namažemo z marmelado.

KRUVOV PUDING

Pudingov model dobro namažemo in potresemo z drobitinami, nato pa naložimo vanj kruhovih rezin drugo vrh druge, vnes pa potresemo zmele mandlje, sladkor, rozine, cimret in limonine lupine. Vse polijemo nato z veliko škodelico mleka, v katerega smo vmešali 2 jajci. Model dobro zapremo in ga denemo v veliko kozico z vročo vogo in kuhamo puding na sopari 45 minut. Paziti moramo, da ni model prepola.

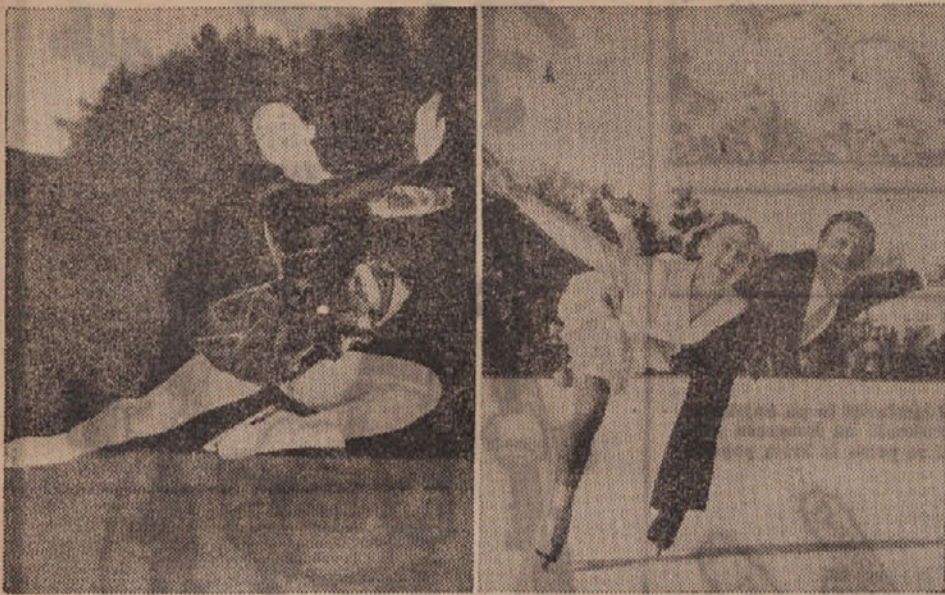
Dobro je, da veš...

...da bo tvojemu zdravju in lepoti mnogo koristila pravilna drža telesa pri hoji. Zelo malo je žena, ki «zna» hoditi. Mnoge hodijo s sklonjeno glavo in sključene, nekatere delajo prekratke ali predolge korake. Poglejmo samo naokrog in prepričajmo se...

Ce hočemo odkriti svoje napake pri hoji, se moramo dobro opazovati. In kakor vsaki stvari, tako se moramo priučiti tudi pravilni hoji. Kako? Denimo si na glavo težko knjigo in jo skušajmo obdržati v ravnovesju. Tako bomo prisiljeni hoditi zravnani in z glavo pokonci. Po nekaj vajah se bomo prav naravno lahko premikali s knjigo na glavi in tudi dovolj hitro. Hodimo s knjigo na glavi tudi gor in dol po stopnicah. Ko se torej privadimo vajam s knjigo, moramo nekaj časa tudi, ko hodimo po cesti, misliti da imamo na glavi breme in nehoti se bomo držali pravilno. V začetku nam bo ta misel nekoliko mučna, potem pa bomo instinktivno začeli hoditi tako, kot se spodobi. Za prožno hojo so nujno potrebni tudi primerni čevlji; imeti morajo peto, primerno postaviti, in biti morajo tako udobni, da nas ne utrudijo ne ko hodimo ne ko stojimo.

...da se ti noge ne bodo potile, če boš hodil po rosnii travi. Hodi po travi, dokler te v noge ne zazebe, nato pa teci zopet v posteljo in se ogrej. Najprimernejši čas za tako zdravljenje je vsekakor poletje, ko ti ni težko vžgati ob petih zjutraj.

...da moramo krtače in ščetke redno snaziti. Najbolje je, da jih čistimo na suho, in sicer tako, da jih dobro odrgemo z vročimi otrobi. Včasih je pa le dobro, da jih operemo v amoniakovi vodi. Zima se utrdi v čistem amoniaku ali v kisii.

Evropsko prvenstvo v umetnem drsanju je bilo letos v Curihu v Švici. Med posamezniki je zmagala Angležinja Jeanette Altwegg (leva slika), med pari pa nemški par Ria Baran in Paul Falk (desna slika) Jugoslovanski par Palme - Lajovic je zasedel 9. mesto, kar predstavlja lep uspeh, saj so mnogi svetovno znani pari ostali za njim.

KMALU BODO ZAŽIVELA IGRIŠČA "belega športa."

Tenis spada prav gotovo med najlepše športe, čeprav zahteva od igralca precej truda in fizičnega napora. Prvotna domovina tenisa je Anglija, vendar se je od tam kmalu razširil po vsem svetu in je danes glede na razširjenost in kvaliteto igre njegova domovina pravzaprav Amerika in Avstralija. Evropski tenis se amerškemu in avstralskemu zaenkrat ne more upirati niti po razširjenosti in še manj po kvaliteti, čeprav so nekateri evropski igralci dosegli svetovni sloves (Von Cram, Punc, Drobni).

«Davisov pokal». Vse sodelujoče države so razdeljene v evropsko in ameriško cono. Igra se na izpadanje in zmagovalci finalnega dvoboja med prvakoma obeh con igra s svetovnim prvacom prejšnjega leta za naslov novega svetovnega prvaka. Tudi letos so že izžrebali pare. Naša soseda, ki sta stara rivala tudi v tenisu — Jugoslavija in Italija, bosta v prvih kolih igrali proti zapadni Nemčiji oz. proti Južni Afriki. Jugoslavijo čaka negotovo in težko srečanje. Negotovo zato, ker Nemčija nastopa prvič po drugi svetovni vojni, težko pa zato, ker glavni nemški igralec von Cram spada še vedno med najboljše igralce na svetu. Teško je danes govoriti o izgledih Jugoslovancev, ker ne poznamo njihove trenutne usposobljenosti, saj v preteklih mesecih smrtve sezona niso bili kdove kaj aktivni. Njihove resne priprave se pravzaprav šele začinjajo. Mitič bo sodeloval najprej na mednarodnem turnirju v Egiptu v družbi najmočnejših svetovnih igralcev. Nadalje se bo vsa jugoslovanska ekipa z mladinskim moštvom vred udela žila mednarodnih tekmovanj na francoski Rivieri. Pred temi srečanji pa so bili jugoslovanski igralci na skupnem treningu v Splitu. Jugoslovansko reprezentanco bodo po vsej verjetnosti tudi letos sestavljali stari preizkušeni igralci Mitič Palada in Branović.

Največje tekmovanje v tenisu v svetovnem merilu je vsakoletno tekmovanje za

5 Jugoslovancev v mladinski nogometni reprezentanci

Po afirmaciji jugoslovanskega nogometa na svetovnem prvenstvu v Argentini ter po uspešnem dvoboju z Anglijo, so mnogi sestavljalci evropskih oz. svetovnih reprezentanc uvrstili vanje sorazmerno največ jugoslovanskih nogometašev. Skoraj vsi nogometni strokovnjaki so si edini v tem, da spadajo v svetovni razred izmed Jugoslovancev vsaj Mitič, Bek, Cajkovski, Djajić in Beara, drugi pa računajo še na Horvata.

K temu brez dvoma veliku priznanju moramo dodati še drugo, ki je plod nadvse uspešnega nastopa jugoslovanskega mladinskega moštva Partizan na mednarodnem turnirju v Viareggio v Italiji. Kot smo že pogočali, je Partizan osvojil na tem turnirju prvo mesto. Takoj po tem uspehu so strokovnjaki sestavili reprezentanco najboljših mladinskih igralcev, v kateri je kar pet Jugoslovancev in sicer vratar Ruman, branilec Becin, krilca Džambas in Stipič ter napadalec Vorglić. Jugoslovanski mladinci so razen tega dobili, vrsto ponudb za razna gostovanja poleg dveh dragocenih pokalov; tretjega za najboljšega vratarja pa so podelili Italijanu čeprav je bila splošna sodba, da je vratar Partizana Ruman najboljši na turnirju. Jugoslovanski nogometaši so si z izrednimi uspehi priborili dragocen kapital, ki ga res ne kaže zapravljati z neuspehi kakršnega predstavlja v resnici trojno srečanje s Francijo.

Najuspešnejši skakalec

Skakalec, ki se je na vseh letošnjih skakalnih tekmah v Evropi najbolj uveljavil je 23. letni Fincc Pietikainen. Zmagal je tudi na nedeljkih tekmah v Švici, kjer se je Jugoslovanc Polda v močni evropski konkurenci Norvežanov, Švedov, Fincev, Švicarjev, Nemcev itd. uvrstil na 9. mesto

FILATELIJA

FILATELISTIČNI KATALOGI

Danes si skoro ne moremo zamisliti filatelističnega zbiralca brez kataloga. Kaj pa je pravzaprav katalog? To je periodična knjiga, ki izide ob začetku vsakega leta, v kateri so označene vse stičice dotadaj izdanih znamk določenega področja, s katerim se katalog bavi in njihove cene na svetovnem filatelističnem trgu. Vsako leto se katalog izpopolni in po potrebi tudi menja cene. Zaradi tega morajo sodelovati pri sestavi tega kataloga pravi izvedenci, sicer bi se malokdo po njem ravnal.

Katalogov je več vrst. Nekateri obravnavajo znamke celega sveta; take kataloge imenujemo «generalne ali splošne kataloge». Drugi obravnavajo samo evropske znamke ali pa znamke dveh kontinentov. Tretji zopet obravnavajo samo posamezne države, v katerih so bili izdani. Poleg teh katalogov, ki obravnavajo vse izdane znamke na določenem področju, imamo še kataloge, ki obravnavajo samo značno pošto, razne panoge, ki so prikazane na znamkah različnih držav ali pa vseh podrobnosti znamke preteklega stoletja, ki kažejo mnoge razlike, tako v papirju kot v tisku. Poleg teh imamo še kataloge, ki jih posamezni veletrgovci z znamkami od časa do časa izdajo ob velikih filatelističnih dražbah.

Najbolj znani katalog, po katerem se ravna večina filatelističnih trgovcev in zbiralcev je francoski «Catalogue Yvert et Tellier — Champion». Ta katalog prinaša vsako leto vse novitete vsega sveta. V Londonu izhaja katalog tvrdke Stanley & Gibbons, ki je sestavljen iz več delov. Prvi obravnavajo znamke Anglije in angleških kolonij, drugi obravnavajo evropske, tretji znamke Združenih držav Amerike, četrti afriške in azijske, peti pa znamke, ki prikazujejo angleškega kralja Jurija VI. V Nemčiji je zelo znan «Michel Katalog», v Švici «Zumstein», v Združenih državah Amerike «Scott», v Franciji pa «Thiaude».

V Jugoslaviji je lani prvič izšel «Katalog maraka jugoslavenskih zemalj» v založništvu trgovskega podjetja Jugofilatelija. Katalog je dobro urejen, vendar bi bilo bolje, ako bi bile vse stičice znamk tiskane v enaki velikosti (namreč so bile v prvi izdaji nekatere znamke tiskane v naravni velikosti, druge pa v zmanjšani) in da bi bile tiskane vse znamke, ne pa nekatere izpuščene.

V Italiji izhaja več katalogov. Eden izmed teh je

«Catalogo Sassone», ki prinaša figuracijo vseh italijanskih znamk, znamke ostalih evropskih držav pa le v serijah brez sličic z bolj ali manj točno definicijo serije. Ostali katalogi, kot so Landmans, Oliva in drugi pa obravnavajo le italijanske znamke ali znamke italijanskih držav v preteklem stoletju. Katalog Silombra pa obravnavajo znamke za letalsko pošto v celotnem svetu.

Pozabiti pa ne smemo na Trst, kjer izdaja filatelistični trgovec A. Bornstein katalog «Tergeste», ki obravnavajo znamke izdane na Tržaškem. V Kopru izhaja prav tako katalog znamk STO-ja v priredbi trgovskega podjetja Lipa.

NOVE ZNAMKE

AFGANISTA

Priložnostne znamke ob 32-letnici revolucije. Portret Saha Nadirja, 35 pools rjavkasta, 125 pools svetlomdora.

ANDORRA

(Francoska cona) dodatek k portovni seriji. 50 frankov zeleno-siva.

BOLIVIJA

Spominske ob 400-letnici prikaza Kriza v Potosiju. Slika kaže Kristusa na križu za hribočki pri mestu, 20 centavos, vijoličasta; 30 cent., oranžasta; 50 cent., lilasta, 1 Bolivijan, rdeča; 2 B., modrikasta, 6 B., rjavkasta.

AVSTRIJA

Priložnostne ob 100-letnici smrti Josipa Mačerspergerja izumitelja šivalnega stroja. 60 grošev, vijoličasta.

Priložnostne ob 30-letnici Koroškega plebiscita. 60+15 grošev, zelenorjava (grba Avstrije in Koroške), 1 šiling+25 g., rdeče-oranžasta (Korošec s praporom), 170 s.+40g., (volilna skrinjica). Dodatek je namenjen potujočim šolam in organizacijam.

Prve vrednote nove serije za značno pošto. Različni ptiči, 60 grošev, vijoličasta, 2 šilinga, modra.

VZHODNA NEMCIJA

Priložnostne ob 750-letnici izkoriščenja rudnikov bakra v Mansfelderju.

LAHKOATLETI PRED SEZONO

Naši vrli smučarji, ki so se letos pomerili v Crnem vrhu, nam prav gotovo ne bodo zamerili, če jim napovedujemo le še kratko dobo uživanja snežne lepote, kajti po tržaških vrtovih že cveto mandeljni in naznanjajo pomlad. S pomladjo pa ožive športna igrišča v mestih in na deželi; s pomladjo zažive lahkoatletski s pretegovanjem zamrlih mišic v dolgih zimskih mesecih večjega ali manjšega počitka. Sicer ne moremo in ne smemo trditi, da so naši lahkoatletski v zimski sezoni popolnoma zaspali, saj so od časa do časa priredili kakšen cross. Toda to je bilo tudi vse. O kakšnih sistematičnih pripravah v telovadnicah ne moremo govoriti, prvič zato, ker telovadnic, razen one na stadionu pravzaprav nimamo, drugič pa zato, ker lahkoatletika pri nas žal še ni tako razvita in udomačena, da bi naši lahkoatletski čutili sploh potrebo po resnem in neprekinjenem urjenju svojih mišic tudi v zimskem času.

Mislimo, da bi moral lahkoatletski odsek Zveze društvo za telesno vzgojo v marsičem poglobiti svoja prizadevanja za razširjenje lahkoatletike pri nas, s priverjanjem pogostejših mitingov, po možnosti tudi z mednarodno udeležbo, predvsem v propagandne in popularizacijske namene. Našo mladino je treba seznaniti z lepoto in najrazličnejših panog atletskega udejstvovanja in jo zanje navdušiti, saj prednost lahkoatletike ni samo v krepitvi fizičnih sposobnosti mladih ljudi, temveč tudi v dviganju športno — moralnih kvalitet mladine. Nismo proti nogometu, toda resnica je, da nudi lahkoatletika neprimerno več možnosti kot nogometna igra za doseganje omenjenih kvalitet.

SAH

Kraljevo - indijska obramba

Beli: Gilgorič Crni: Bertok

1. Sg1-f3, Sg8-f6; 2. c2-c4, G7-g6; 3. d2-d4, L8-g7

Značilno za indijsko obrambo je, da črni razvije lovca na kraljo, od koder strelja po glavni diagonali. Kontroliranje središča iz daljave je vodilna misel indijske obrambe. Če razvije kraljevega lovca, nastane kraljevo indijsko obrambo z razvojem damskega lovca na b7 pa dobimo damsko indijsko obrambo. Posebno s prvo obrambo dobi črni popolnoma enakovredno igro.

4. g2-g3, 0-0; 5. Lf1-g2, d7-d6; 6. 0-0, c7-c5

Običajno poseže črni z e7-e5 v borbo za središče, katero pa more igrati šele po potezi Sb8-d7; 7. Sb1-c3, Sb8-c6; 8. d4-d5

Po d4-c5; d6-c5; bi črni izešel. Po potezi v partiji beli zapre središče. To pa dopušča črnemu agresivno igro na damskem krilu, kjer bo imel v napadu močno oporo v lovcu na g7. Kmet na d5 pa zapira lastnemu lovcu važno diagonalo.

8. —, Se6 a5; 9. Dd1-d3, a7-a6; 10. Sf3-d2, b7-b5

Črni upravičeno žrtvuje kmeta za napad, ki utegne biti za belega neprijeten. Beli mora sprejeti žrtve, ker bi sicer črni dosegel očitno nadmoč.

11. e1-b5; a6-b5; 12. Sc3-b5; Lc8-a6; 13. a2-a4, Dd8-b6; 14. Ta1-b1

Stolp mora iz nevarne diagonale. Pripravilja pa tudi udar b2-b4, 14. —, Sf6-d7

Črni v pričakovanju poteze b2-b4 hoče postaviti po c5-b4; skakača na c5. Lovca na g7 dobi prosto diagonalo.

15. b2-b4, c5-b4; 16. Tb1-b4; Sd7-c5; 17. Dd3-a3, —

Črni je dosegel svoj cilj. Dosegel je živahno igro figur na damskem krilu. Vse črne figure so mnogo učinkoviteje razmeščene po šahovnici kot bele figure. Oba bela lovca sta neaktivna.

17. —, Tf8-b8; 18. Lc1-b2, Lg7-h6?

Črni precekuje svoj položaj. Zakaj prepušča belemu glavno diagonalo? Po 18. — Lb2: 19. Tb2: Sa4; 20. Da4: Lb5: 21. De4 Ta7 22. Tf1 Da 6 Ta7 bi črni imel najmanj enako igro.

19. Sd2-c4, f7-f6?

Ponovna slabitev črnega kraljevega krila. Najbrž se je črni ustrašil grožnje Da3-c3, ker bi potem po f6 beli z žrtvijo S:c6 prišel v odločilni napad. Se vedno bi lahko črni igral Se5-a4: n. pr. 20. Da4: Lb5: 21. Da3 Dd8 22. Dc3f6 itd. Sedaj dama na d8 onemogoča žrtve skakača na f6.

Po besedi v tekstu pa črni postopoma izgublja teren.

20. Lb2-c1

Tudi Ld4 bi bila dobra poteza. Vezava bi bila neprijetna.

20. —, Sa5-c4? Napaka! Črni po nepotrebnem

kombinira. Bolje je bilo vzeti lovca in razčistiti položaj na damskem krilu s tečno do končnice.

21. Tb4-c4: La6-b5; 22. Tc4-c5!

Črni je izgubil kvaliteto. 22. —, Ta8-a4; 23. Da3-f3, d6-c5; 24. Lc1-h6: Lb5-d7; 25. d5-d6

Črna kraljeva pozicija je popolnoma razbita. Napad belih figur na črnega kralja je neubranljiv.

25. —, Ld7-f5

26. Se4-f6: +1 črni se vda.

Po 26. — e7: sledi 27. Dd5+ Kh8 28. Df7 z matom.

Po 26. — Kh8 pa odloči Sd7! n. pr. 27. — Ld7: 28. Df7 Tg8 29. Ld5 Db8 30. De7: itd.

Ing. SIROSEK BORIS

KRIŽANKA

	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										
11										

3: novotvorba, udarec žile; 4: kratica pri naštevanju; 5: Ibse-nova drama, pripadnik izumrlega naroda; 6: kraj pri Zidanem mostu, moško ime; 7: moško ime, prav tak; 8: soustanovitelj Rima; 9: vrsta čokolade, ena izmed muz; 10: ploščinska mera, moško ime, osební zaimek; 11: turški sodnik, žensko ime; Navpično: a: mesto pri Beogradu, dolina pri Ratečah; b: veznik, kratica za ljudsko oblast, jeza (latinsko); c: češko moško ime; d: jaz (latinsko) veznik, ali (srbohr.); d: igra na karte, zdravilna rastlina; e: kazalni zaimek; 7: gnev, mohamedansko sveto mesto; g: sovražnik tuje lastnine, rimski pozdrav, glasbilo; h: povračilo; j: pisalna potrebščina, denarime, jugosl. šahovski mojster; j: pisalna potrebščina, denarna na enota stare Avstrije

REŠITVE IZ ZADNJE ŠT.

KVADRATNA DVOJICA

1. Tatar, 2. Atena, 3. tenor, 4. anonimen, 5. rariteta, 6. mesar, 7. etape, 8. narek

STOPNICE

s, as, le, epos, rebus, naglas, Orleans — Salerno

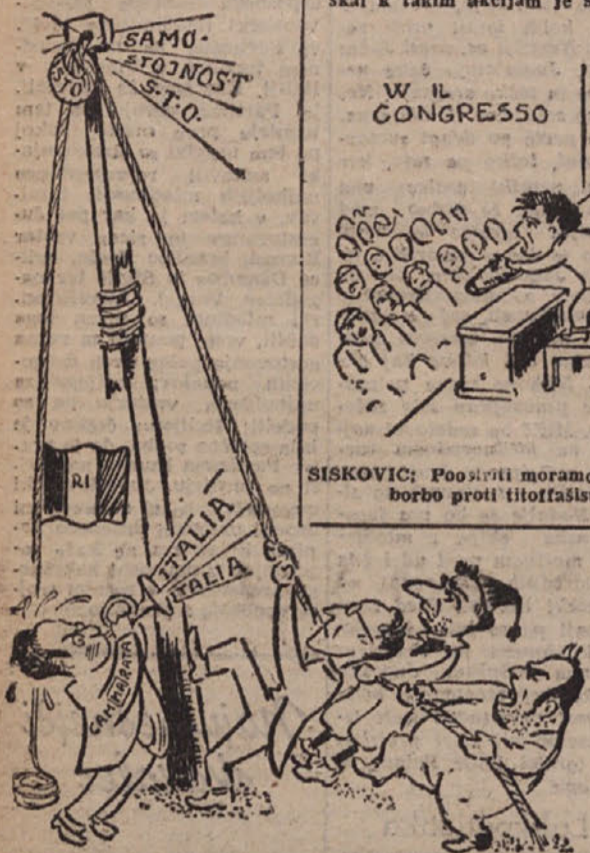
Liudski tednik v vsako slovensko hišo!

Najbolj izgubljen je dan, v katerem se nismo smejali.

Schamfort

Dviganje zastave

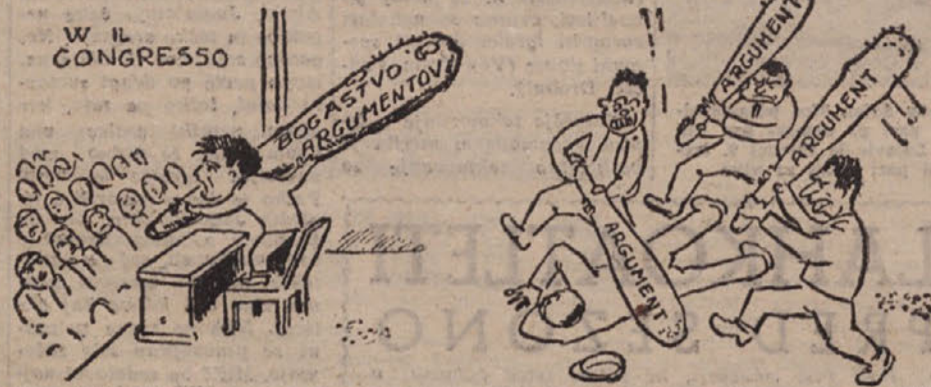

Prof. Cammarata se poteguje za italijanske zastave na tržaških javnih poslopih

BARTOLI ET &: Prekleti vozeli, samo ta nam nagaja...

Teorija in praksa

Ves vidaljevski kongres je bil eno samo brezmočno lajanje proti Jugoslaviji in pa hujskanje na škvadristske akcije proti titofašistom. Istega dne, ko je Sisković na kongresu hujskal k takim akcijam je skupina kominformističnih škvadristov, ki so prišli iz Trsta popivat v Sv. Križ, napadla tov. Sancina

SISKOVIC: Poslušati moramo našo organizirano borbo proti titofašistični kliki,

SKVADRISTI: Porca miseria, mi smo revolucionarji. Kar nam ukaže naš duče, to naredimo

nide Pepi

Ljuba Pepca! Kakor vidiš, čakajo nas spet volitve in s tem v zvezi propaganda ter politične molitve

italijanskih čeljustačev ki so učenost požrli ne le z žlico, kar z lopato. Zdaš se bodo znova drli do oktobra brez oddiha; «O Trieste italiana», akoravno s tem se strinja le še Ulica Cavana.

Vsi ostali Tržačani pa si mislijo po svoje, da je vendarle najlepše, če vsak svojo pesem poje; da ne govorim o mlajših, ki bi morali drugače pod Italijo nositi asuknjo belon in še hlače.

In zato ni čudno, Pepa, če se marsikomu zdeda, ko posluša Cammarata, ki nikakor ne odneha s svojo tečno teorijo. Menda se bo naveličal po volitvah, ko bo videl, da večine ni prepričal.

Pa pustiva v kraj volitve, saj bo dolga do oktobra in do takrat bo še časa jih obdelati dodobra.

Veš li ti, kako je bilo s kominformovskim kongre- [som?]

Se je tudi ta zaključil s kakim senegalskim plesom?

Kakor čujem, so v zadregi brez voditeljev. Zdaš sami ne vedo, kam bodo prišli, če jih vodil bo Siskami.

Mali mož je res podjeten, toda jutri, če se vzame,

se lahko, ker je še mlečen, za kaj drugega razvname.

Teško z njimi, Pepa moja, vse se lomi, vse razpada in beži na vse vetrove. Jaz bi znala silno rada,

kdaž bo šel senjor Vidali, spet po svojih. Kajti njega v Moskvo brčkone ne spravi nihi dvojna konjska vprega.

On ni Thores ne Togliatti in pozna moskovsko pravno: «Vot, mi pjervit». Vsi ostali lahko pridejo ob glavo.

In zato bo šel Vittorio rajši spet med Mehilcance, kjer ima od nekdanj znanstva in številne dobre znanke.

Pepa, naj zaključim pismo s kar najlepšimi pozdravi, to pa, kar sem napisala, mi nikar okrog ne pravi.

MED VRSTAMI

Šhod z vročico. V nedeljo, 11 februarja, je bil v gledališču Feničec mišji (M.S.I.) šhod, na katerem je nastopil kot glavni govornik član rimskega parlamenta Almirante. Kakor listi poročajo, je najprej odmoli običajne litanije, ki so stare že nad 30 let, nato pa se je obrnil na neko ehipotetično galerijo Amerikancev ter zaklical, da hoče govoriti z velikimi silami kot enak z enakimi. Pri tem se je najbrže zavedel, da rabi nekoliko predebele besede, ter dodal, da ima vročico in da je komaj vstal iz postelje, da pa je ta vročica vseh zborovalcev ter da upa, da bo ta vročica tako brezmejno narasla, da bo nekega dne počila. — Ob koncu so zborovalci poklonili vročicnemu poslancu Šopek rož.

Med vrstami: Zdaš vemo, kdo prinaša influenco v Trst. — Zborovalci bi bili boljše storili, če bi bili vročemu poslancu namesto cvetic poklonili — za bojček aspirina.

Humor drugih

VZHOD — ZAHOD

Toliko so se mučili, da so mi jo vzeli, in sedaj mi ponujajo kar dve... (Il Merlo giallo)

POPOLNA MASKA

Lepa je ta maska atomske bombe. In oni spodaj, kdo je? Atomski vohun... (Calandrino)

UPRAVICEN STRAH

— Kdo je?
— Vlomilci!
— Potem pa kar naprej! Bal sem se že, da je sovjetska komisija za reparacije.

CLEMENTIS, KJE SI?

Tako sprašuje češkoslovaški notranji minister, a ne zato, da bi Clementis ušel, pač pa zato, da bi se on vedel, kako in kam srečno pobegne v primeru potrebe.

ŠOLA NA ČEŠKOSLOVAČKEM

Učiteljica: Pepčke, povej mi čase glagola «uhtiti»!
Učenec: Clementis je ušel, Slansky bi ušel, Nosek bo ušel.

MOČ VZGOJE

(V sovjetski šoli)
Učitelj: — Mi imamo danes največje, najmodernejše, najhitrejše najpopolnejše, najborbeneje letalo na svetu!
Učenec: — Prosim; in najmiroljubnejše!

(Pavliha)

VHOD IN IZHOD

Pravijo, da so bila doslej na široko odprta vrata, skozi ka-

tera se je prišlo v Italijansko KP. Po zadnjih dogodkih pa se dozdeva, da jih bodo morali v kratkem popolnoma zapreti, — ne morda zato, ker bi preveč ljudi navalilo v partijo, pač pa zato, da ne bi ušli še tisti, ki so ostali notri.

NAPREDNA DRŽAVA

Mihec: Ali veš, katera je najbolj napredna v oboroževanju?

Jakec: Eni pravijo, da so Združene države, eni pa da je Rusija.

Mihec: Kaj še! Ali nič ne bereš časopisov? Italija vendar! Vsak dan beremo v časopisih, da so karabinerji odkrili kje kakšno novo orožje.

UBOGI KITAJCI

Kaj bodo naredili sedaj Kitajci, ko so jih proglasili za napadalce?

Ustrašili se bodo, da jim bodo kar kite šle pokoncu. Ali pa bodo kar dalje napadali kot proglašeni in priznani napadalci.

VOJNI ROMAN SLOVENSKEGA NARODA

DOBERDOB

PREŽINOV VORANO

«Kje imaš plašč in klobuk?» je pihnil major v otrplo prijateljico, toda ne čakajoč odgovora, je že planil h garderobi in preden je kdo utegnil odpreti usta, je major že obleklej plašč ter nataknil damski klobuk. Mimogrede je pograbil v kotu še dežnik, potem je izginil v temno noč — človek, ki ni trenil z očesom, ko sta pred očmi celega bataljona Ukrajincev Matejčuk in Kašulj celo uro umirala... človek, ki je mesece in mesece pil kri 41. bataljona...

Stvar se je zgodila tako hitro, da se večina gostov niti prav zavedeti ni mogla in je prišla k sebi šele, ko je oskubljena majorjeva prijateljica prestrašeno kriknila na zof. Vendar je iznenadenost trajala le mimogrede, kajti že je tudi oberlajnntant Seunig slačil svojo prijateljico, neko poštno uradnico. Razlika je bila zdaž le ta, da njegova dama ni bila tako brezglavna, kakor prijateljica majorja Möbiusa, temveč mu je sama pomagala natikati svojo obleko. Koj za Möbiusom je tudi Seunig izginil v noč, za njima pa jo je tuleč pocedila tudi psica Nora, ki svojega mojstra kljub preoblečenosti ni zapustila.

Po splošni zmešnjavi, ki je nastala, se je naposled prostor izpraznil in čez nekaj minut ni bilo v kazini nikogar več, razen nadporočnika Vesevka in nekega kadeta nadomestnih stonij, ki sta sama stala pred štirimi, napol nagimi, sem in tja begajočimi ženskami.

«Na, zdaš pa imaš hudiča...» je vzkliknil Vesevk proti kadetu, ki iz velike zadrege ni vedel, kaj bi. Kočljivo zadevo sta nato rešila s tem, da sta dame v naglici spravila v obleke pobeglih preoblečenih oficirjev. Ponudba pa, da jih spremita tudi domov, je bila popolnoma odveč, kajti dame same domačinke, so jima kakor mračniki odvihrale izpred hišnega praga v razburljivo noč. Za njima sta tudi onadva stopila na cesto. Vesevk se je globoko odčahnil in se še enkrat ozrl v okna kazine; bila so še vsa razsvetljena, toda niti na misel mu ni prišlo, da bi se vrnil ugasnit luči. Komaj pa sta stopila okrog ogla, so butnile v njihovo vsajške postave.

«A, vi ste!»
Nadporočnik Vesevk je spoznal glas frajtarja Kadunca. Okrog poslopja se je delal plot samih črnih postav. «Dober večer, fantje!» je pozdravil Vesevk. «Malo prepozno ste prišli, gnezdo je že prazno...»
«Ni mogoče...?»

Takoj za njunim hrbtom so se črne postave vsule skozi vhod in v nekaj minutah je bil oficirski kazino popolnoma razdejan; ker niso vojaki našli tistih, ki so jih iskali, so se znesli nad pohištvom, ga razbili in ga pometali skozi okna, slave puškinega ognja pa so še dolgo pokale v noč...

Stefanič in Daytovič sta komaj zadrževala upornike,

ki so se bližali skladiščem, da niso vriskajoč šli na delo. Nekateri med njimi so bili že nakajeni in se niso brigali za povelja ter so brez potrebe vzpodbujali še ostale k naskoku. Vsaka, še tako ostra beseda je bila zaman, pomagalo je edino le svarilo: «Tiho, če ne, se bo feldvebel prebudil in jo pocedil...!»

Tajni vohuni so sporočili komandji upornikov, da je feldvebel v skladišču, kjer je po navadi prebival in kjer so ga skrivne straže že od večera stražile. Stefanič je dobil za zavetje skladišča cel vod, ki bi zadostoval, da razoroži sicer močne straže; toda skozi noč se je vlekla trikrat močnejša četa lačnik, zrevolucioniranih napadalcev proti širokim, temnim poslopjem garnizijskega skladišča. Strast in nestrpnost množice je rasla pri vsakem koraku; ta magacin je imel čudno, privlačno silo; izzival ni le krulečih, lačnih želodcev in zbiral sline nešteatih čeljusti, ampak je ob spominu in ob pogledu nanj vstajala v možganih množice tudi skeleča bolečina, ki je bila posledica vsega, kar je morala ta zadnje čase pregladovati. Glad in prezir vsega človeškega dostojanstva, ki ga je ta naprava vsako uro z največjo krutostjo in nahujsim zaničevanjem predstavljala, sta zajela vojake z brezmejno maščevalnostjo.

Prodirajoči soldati niso čutili, da jima vihra z dežjem bije po obrazih in da jim curlja voda skozi koprivasto monturo za kožo ter jim polni usta, oči, obuven. Ne meče se za nič na svetu, se je kolona pohlepno stegovala proti cilju. Straža pri vohodu se je vdala brez odpora, v prvi stražnici za poslopjem pa je moral neki stražar svojo zvestobo plačati z življenjem...

(Nadaljevanje sledi)